

HULPBRONNEN- EN AFVALBEHEERPLAN

Tussentijds
activiteitenrapport

LEEFMILIEU.BRUSSELS

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	4
Indicatorenscorebord	6
1. EEN GLOBALE VISIE VOOR EEN GEÏNTEGREERD PLAN	8
1.1. Interne coherentie	8
1.2. Links tussen plannen	8
1.3. Onderlinge aanvulling van de ondersteuning van de actoren op het terrein	9
1.4. Dialoog over gewestelijke grenzen heen	10
1.5. Evolutie van het hulbronnen- en afvalbeheerplan	10
Infografiek : Link tussen het HABP en andere gewestelijke beleidsthema's	11
2. BELEIDSKADER VOOR HULPBRONNEN-AFVALSTOFFEN	12
2.1. Efficiënt bestuur	12
2.2. Gemoderniseerde reglementering	13
2.3. Het mechanisme van de UPV optimaliseren	14
2.4. Nieuwe valorisatiefilières	14
Infografiek : Steun voor bioafvalbeheer	17
3. DE GEWOONTEN VAN GEZINNEN TRANSFORMEREN	18
3.1. Bewustmaking inzake Zero Afval	18
3.2. Verbetering van de selectieve inzameling van afval	20
3.3. Reclame beperken	20
Infografiek : Huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	21
4. DE TOEKOMSTIGE GENERATIES VOORBEREIDEN	22
4.1. Operationeel kader tussen het gewest en de organiserende overheden van de scholen	22
4.2. Pedagogische ondersteuning en projectbegeleiding	22
4.3. Het duurzame beheer door scholen versterken	23
5. DE GEWOONTEN VAN PROFESSIONALS TRANSFORMEREN	24
5.1. Begeleiding van professionals	24
5.2. Versterking van controles	25
Infografiek : Beroepsafval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	26
6. NAAR EEN CIRCULAIR BEHEER IN DE BOUWSECTOR	27
6.1. Afvalpreventie, hergebruik en circulariteit van materialen	27
6.2. De recyclage bevorderen en verbeteren	28
6.3. Verbetering van het beheer van gevaarlijk afval	29
7. DE NIEUWE ECONOMIE VAN HET DUURZAME HULPBRONNENBEHEER	30
7.1. Duurzame praktijken en Zero Afval in handelszaken en horeca	30
7.2. Evenementen	31
7.3. Ontwikkeling van reparatie- en hergebruikactiviteiten	31
8. DE ACTIES VAN AFVALPROFESSIONALS OMKADEREN	32
8.1. Evolutie van het inzamelingssysteem	32
8.2. Behoeftte aan infrastructuur voor afvalbeheer	32
8.3. De rol van de ophalers voor de sorteerkwaliteit	33
CONCLUSIE	34
CREDITS	36

INLEIDING

In november 2018 werd het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) goedgekeurd. Het eerste jaar was een jaar van organisatie en toewijzing van maatregelen na de wisseling van het gewestelijke bestuur. Het werd officieel en publiekelijk gelanceerd op 11 februari 2020, als onderdeel van het evenement 'Zero Waste: Fast Forward', waarbij meer dan 350 mensen bijeenkwamen om te discussiëren over het verband tussen onze consumptie, ons afval en de klimaatopwarming.

Sindsdien heeft de gezondheidscrisis een grote invloed gehad op ons leven, onze interacties, onze consumptie en onze democratieën. Mensen hebben zichzelf gererorganiseerd en geïndividualiseerd om zichzelf te beschermen. De bevindingen die in de inleiding van het HABP zijn uiteengezet blijven echter van toepassing en de situatie neigt te verergeren. Het laatste IPCC-rapport luidt de noodklok: "erger en sneller dan gevreesd, de opwarming van de aarde zou rond 2030 de drempel van +1,5°C kunnen bereiken, tien jaar eerder dan geraamd" ¹.

We moeten onze levensstijl dus herorganiseren, en dat met verhoogde urgentie.

De doelstellingen en maatregelen van het HABP blijven dus even relevant als voorheen. Beperken van en nadenken over onze aankopen, sorteren en recycleren zijn niet langer opties maar verplichtingen.

In deze tussentijdse evaluatie worden per strategische doelstelling de kwalitatieve vooruitgang, de toekomstige acties en de belangrijkste indicatoren van het HABP voorgesteld. Deze is het resultaat van een grondige analyse door de leiders voor elk van deze strategische doelstellingen, verrijkt door de raadpleging van het Strategisch Stuurcomité, aan het begin van het schooljaar 2021.

De voornaamste vorderingen kunnen als volgt worden samengevat:

- **Omzetting van Europese richtlijnen** en vaststelling van ambitieuze recyclagedoelstellingen, versterking van het rechtskader voor de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV), verhoging van de belasting op afvalverbranding, invoering van een nieuw kader voor het beheer van zorgafval en nieuwe sorteringsverplichtingen voor bedrijven;
- **Structureren van het beleid inzake bioafvalbeheer** met een begeleidingssysteem voor burgers en uitvoerende bedrijven, aanpassing van de regelgeving om gedecentraliseerde compostering te vergemakkelijken en de sortering van bioafval verplicht te maken, ontwikkeling van een gedecentraliseerd kleinschalig composteringsnetwerk en goedkeuring van het stappenplan voor de implementatie van een biomethanisatie-eenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- Ontwikkeling van een **ondersteuningssysteem voor burgers** die zich willen inzetten voor afvalloosheid;
- Oprichting van een gezamenlijke werkgroep om inzicht te krijgen in de begeleidings- en infrastructuurbehoeften om het **sorteren van huishoudelijk afval te stimuleren** en om de samenwerking tussen overheidsinstanties bij de uitvoering van de aanbevelingen te versterken;
- Ontwikkeling van een parcours **Zero Afval, sorteren en openbare netheid voor scholen**;
- Ontwikkeling van een begeleidingsdienst en een strategie voor de ondersteuning van het **sorteren door bedrijven**, met inbegrip van de inspectiecomponent;
- **Een aanhoudende stimulering van de circulaire economie**, voornamelijk via subsidies aan innoverende bedrijven, met name de projectoproepen Be Circular en Zero Waste Retail;
- Structureren van het beleid ter ondersteuning van de **economische actoren op het gebied van hergebruik** en ontwikkeling van een strategie inzake de toegang tot de voorraden en bewarende inzameling.

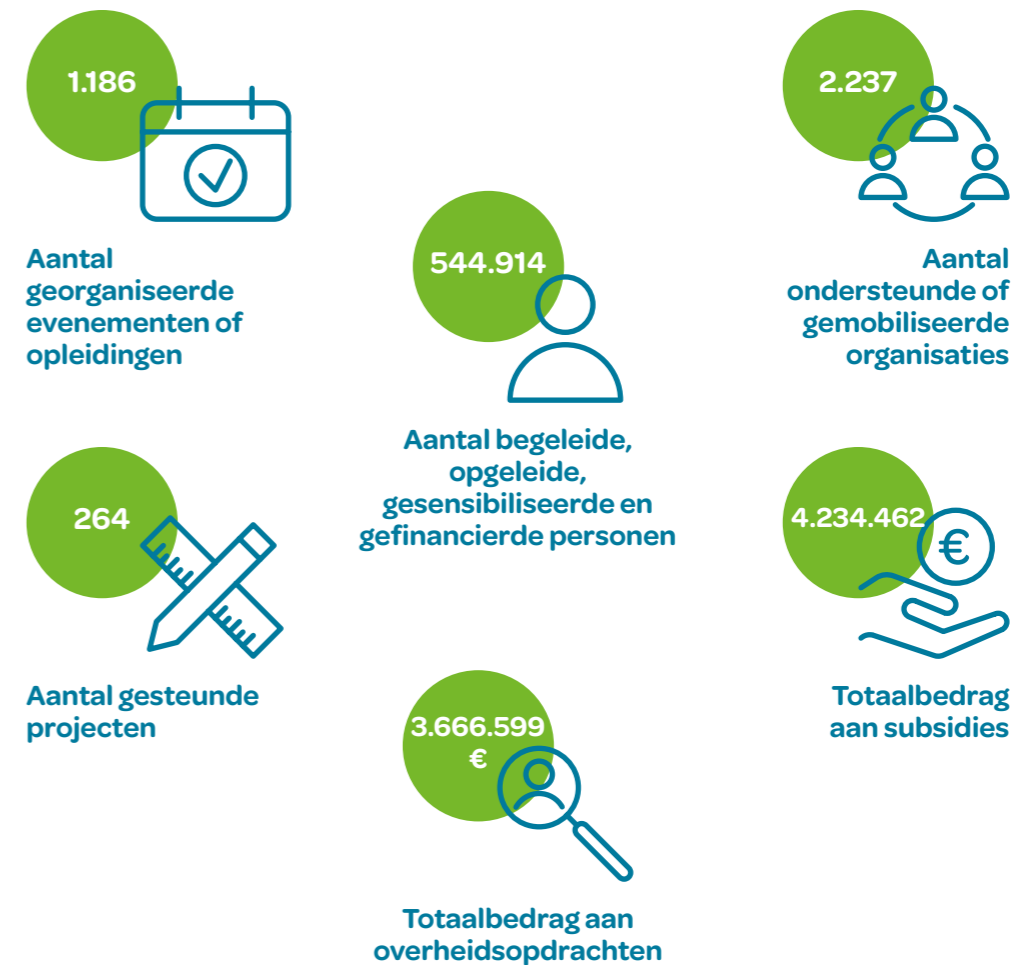
¹ <https://klimaat.be/news/2021/6de-ippc-rapport-de-wetenschappelijke-wereld-geconfronteerd-met-nooit-eerder-geziene-risicos-slaat-opnieuw-alarms>

De werkzaamheden in de komende 30 maanden zullen vooral gericht zijn op het blijven begeleiden van burgers en bedrijven bij het sorteren en afvalpreventie met name voor bioafval en verpakkingen; het uitvoeren van wet- en regelgevingsaanbevelingen inzake UPV, kunststoffen voor eenmalig gebruik en het einde van de afvalstatus; het ondersteunen van innovatieve economische actoren in de circulaire economie; en het ontwikkelen van een infrastructuurnetwerk dat is afgestemd op de specifieke kenmerken van Brussel.

Halverwege het traject wijzen de middenindicatoren op een goede eigen inbreng en uitvoering van de maatregelen, met een merkbare, zij het niet perfecte vooruitgang, ondanks de schok van de gezondheidscrisis. Wat betreft de recyclageprestaties in het Gewest moet er nog vooruitgang geboekt worden om de vastgestelde Europese doelstellingen voor 2020 inzake hergebruik en recyclagebereidheid te halen. Momenteel is het Gewest beperkt in de ontwikkeling van zijn infrastructuur en geleverde diensten aan de bevolking. Deze kwestie zal de komende jaren dan ook centraal staan.

MIDDELENINDICATOREN VOOR DE EVALUATIEPERIODE (2018-MEI 2021)

De tussentijdse evaluatie van het HABP heeft betrekking op de acties die tot mei 2021 zijn uitgevoerd. Er wordt geen rekening gehouden met de gekwantificeerde impact van acties na deze datum.

INDICATORENSCOREBORD

Indicator	Beginwaarde (2018)	Huidige situatie	Doelstelling 2023	Doelstelling 2030
Hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval	276 kg/inwoner/jaar	+3,3%	-5%	-20%
Hoeveelheid geproduceerd niet-huishoudelijk afval (buiten BSA)	524.512 ton	-3,2%	-5%	-20%
Percentage huishoudelijk afval voorbereid voor hergebruik en recyclage	43%	39%	50% (2020)	60%
Hoeveelheden ingezamelde huishoudelijke AEEA	5.285 ton *	+1,8%	+50%	/
Hoeveelheden gebruikte huishoudelijke EEA op het einde van de keten voor de voorbereiding met het oog op hergebruik	389 ton *	+36%	+50%	/
Hoeveelheid biologisch afval dat gerecycleerd wordt	10.925 t Plantaardig afval, 4.148 t Voedselafval, 260 t Voedingsoliën	10.417 t Plantaardig afval, 5.204 t Voedselafval, 362 t Voedingsoliën	x2	/
Percentage niet-huishoudelijk afval (buiten BSA) voorbereid voor hergebruik en recyclage	31%	35%	55% (2020)	70%
Percentage bouw- en sloopafval voorbereid voor hergebruik en recyclage	92%	92%	90% (2020)	90% (2020)
Percentage huishoudens die aan minstens 15 van de 31 gepromote Zero Afval-gebaren 'nog altijd' meedoen	Niet beschikbaar	15%	30%	/
Percentage Brusselse scholen die de leerlingen sensibiliseert rond de problematiek van de hulpbronnen en afvalstoffen en concrete acties op touw zet	Niet beschikbaar	16%	30%	/
Aantal werven waar er aan selectieve afbraak en hergebruik van bouwmaterialen gedaan wordt	6	16	+50%	/
Aantal voedingswinkels die voor hun warenkeus op onverpakte producten overgestapt is	Niet beschikbaar	57	100	/

*
Beginwaarde 2017

Indicator	Beginwaarde (2018)	Huidige situatie	Doelstelling 2023	Doelstelling 2030
Aantal restaurants die een alternatief aanbod op het vlak van leidingwater en wegwerpverpakkingen en - vaatwerk uitgewerkt hebben	Niet beschikbaar	32	100	/
Volledig operationele modernisering van het UPV-stelsel	Neen	Neen	Ja	/
Volledig operationeel beleid inzake nuttige toepassing van biologisch afval	Neen	Ja	Ja	/
Goedgekeurde en operationele regelgeving inzake de voorbeeldfunctie van de overheid	Neen	Neen	Ja	/
Invoering van de selectieve inzameling van biologisch afval	Neen	Ja	Ja	/
Invoering van de selectieve inzameling van textielafval afkomstig van gezinnen	Neen	Neen	/	Ja (2025)
Invoering van de selectieve inzameling van gevaarlijk afval afkomstig van gezinnen	Ja	Ja	/	Ja (2025)

Tabel 1

- Ingezagelde percentage stedelijk plastic verpakkingen
- Hoeveelheid matrassenafval voorbereid voor hergebruik
- Hoeveelheid meubelafval voorbereid voor hergebruik
- Hoeveelheid textielafval voorbereid voor hergebruik
- Percentage producenten van niet-huishoudelijk afval die aan de inzamelkosten bijdragen en hun eigen afval sorteren
- Adoptiepercentage van de sticker "Geen reclame"
- Percentage duurzame evenementen

Om te bepalen waar het HABP staat in haar uitvoering is een **voortgangsniveau van de verschillende strategische doelstelling** berekend. Het komt overeen met de gemiddelde mate van voortgang van de maatregelen die in elke strategische doelstelling zijn opgenomen. Voor de ongeveer zestig maatregelen van het HABP hebben de verantwoordelijken de mate van voortgang bepaald op basis van de uit te voeren taken.

Deze graad houdt geen rekening met de tijdschaal of complexiteit van elke taak, maar het stelt ons wel in staat een inschatting te maken van het werk dat nog moet worden uitgevoerd

1. EEN GLOBALE VISIE VOOR EEN GEÏNTEGREERD PLAN

Gewestelijke plannen en strategieën bepalen de hoofdlijnen van het gewestelijke beleid voor een bepaald thema. Zij behandelen een specifiek onderwerp en worden ondersteund door een of meer ministeriële kabinetten en hun gewestelijke besturen. Dit betekent niet dat zij los van de rest van het gewestelijk beleid moeten worden gezien. Integendeel! Hetzelfde geldt voor de vele subsidies waarvan de Brusselaars kunnen gebruikmaken.

1.1. INTERNE COHERENTIE

In het kader van het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) zijn veel synergieën tot stand gebracht om de algemene resultaten te verbeteren - hetzij tussen maatregelen die betrekking hebben op hetzelfde thema, hetzij tussen maatregelen die op transversale wijze ten goede komen aan verschillende strategische doelstellingen. Dit werd mogelijk gemaakt door de goede samenwerking en communicatie tussen de verschillende proefprojecten voor de maatregelen, door de gedetailleerde opvolging en coördinatie van het geheel, alsmede door de organisatie van verschillende thematische werkgroepen.

1.2. LINKS TUSSEN PLANNEN

Er zijn ook verbanden gelegd tussen gewestelijke strategieën en plannen om te zorgen voor meer samenhang in het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voorts moet de dialoog verder worden aangemoedigd waar nog geen synergieën tot stand zijn gebracht.

De verschillende plannen en strategieën kunnen hun onderling effect versterken als zij erin slagen hun synergieën te identificeren en te benutten.

Voor en na de goedkeuring van het HABP zijn nieuwe gewestelijke strategieën ontwikkeld of in uitvoering. Sommige van hun maatregelen komen onrechtstreeks ten goede aan de strategische doelstellingen van het HABP en beïnvloeden de impactindicatoren ervan.

- Het **Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie** 2016-2020 (GPCE) heeft een invloed op het gebruik van het Label

Ecodynamische Onderneming, overheidsopdrachten en de voorbeeldfunctie van overheden, en circulaire consumptiepraktijken binnen beroepsactiviteiten.

- De **RENOLUTION-strategie** voor de vermindering van de milieu-impact van de bestaande gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegen 2030-2050 neemt de aspecten van het HABP over die verband houden met de afbraak, het hergebruik van materialen en de circulariteit van bouwmaterialen.
- In de **Good Food-strategie** 2016-2020 komen aspecten aan bod die verband houden met de bestrijding van voedselverspilling en de vermindering van onverkochte levensmiddelen.
- Het **Gewestelijk Innovatieplan**, dat in juni 2021 is aangenomen, beïnvloedt onder meer de strategische innovatie domeinen met betrekking tot het optimale gebruik van hulpbronnen en de daarmee samenhangende acties.
- **Up! Het herontwikkelingsplan van het Agentschap Net Brussel**, dat in juni 2021 is goedgekeurd, is gekoppeld aan het HABP door de strategische doelstellingen ervan, namelijk de verbetering van de kwaliteit van de afvalinzameling, de strategie voor stedelijke netheid, de reorganisatie van de werking van de commerciële activiteiten van het agentschap en de maximale recuperatie van de ingezamelde afvalstoffen-hulpbronnen.
- **Good Move, het gewestelijke mobiliteitsplan 2020-2030**, heeft een bijzondere invloed op de bevordering van een vlottere en minder belastende stedelijke logistiek.

Daarnaast zijn er op gewestelijk niveau verschillende strategieën in ontwikkeling. Voor de ontwikkeling ervan hebben diverse dialogen en raadplegingen plaatsgevonden of zullen deze plaatsvinden tussen overheidsdiensten en in overleg met institutionele actoren en actoren op het terrein. De link wordt gelegd met het HABP voor:

- **De gewestelijke strategie voor economische transitie**, met name voor aspecten die verband houden met duurzame, circulaire en innovatieve overheidsopdrachten, de voorwaarden voor toegang tot economische steun (huisvesting, premies, subsidies, projectoproepen), begeleiding van ondernemingen en winkels, voorraden van hulpbronnen en lokale productie.
- **De Alliantie RENOLUTION**, voor de uitvoering van de routekaart voor de circulaire economie, de kanalen voor hergebruik van bouwmaterialen, bouw- en sloopafval enz.

- **Het Plan Industrie 2.0**, voor de toegang tot de voorraden van hulpbronnen en afvalstoffen, steun voor lokale productie en voor logistieke activiteiten.
- **Brussels Takes Care, het geïntegreerd plan rond gezondheid en sociale zaken**, over de vraagzijde van onverkochte levensmiddelen.
- De **Good Food-strategie 2.0**, opnieuw over voedselverspilling, het aanbod van onverkochte levensmiddelen, enz.
- De **Stedelijke netheidsstrategie**, over grofvuil, sluiktort, inzamelingen enz.
- **Het Lucht-, Klimaat- en Energieplan (LKEP)**, over de vermindering van restafval en de verbranding ervan.

1.3. ONDERLINGE AANVULLING VAN DE ONDERSTEUNING VAN DE ACTOREN OP HET TERREIN

In het kader van het HABP en/of de bovengenoemde strategieën zijn de afgelopen jaren door verschillende overheden projectoproepen (PO) gelanceerd voor verschillende doelgroepen. Sommige van de ingediende

projecten dragen direct of indirect bij tot de doelstellingen van het HABP. Er zijn dus verschillende manieren om elk idee van afvalvermindering of betere valorisatie van grondstoffen te ondersteunen.

Ondernemingen en winkels	<ul style="list-style-type: none"> • PO Zero Afval Horeca en Voedingszaken • PO Be Circular van 2017 tot 2021 • PO Open Soon • PO Local & Together
Gemeenten en OCMW's	<ul style="list-style-type: none"> • PO voor gemeenten en OCMW's - Projecten rond Zero Afval
Burgers	<ul style="list-style-type: none"> • PO Vooruit met de wijk rond collectief composteren, participatieve duurzame wijken en netheid • Projectoproepen op plaatselijk niveau die door de gemeenten worden gelanceerd • (bv. PO Initiatieven voor Duurzaamheid van de Stad Brussel) • Participatieve gemeentelijke budgetten • (bijv. Stad Brussel, Watermaal-Bosvoorde, Ukkel, Oudergem ...)
Scholen	<ul style="list-style-type: none"> • PO Scholen en jongeren
Verenigingen	<ul style="list-style-type: none"> • PO Verenigingen & "Zero Afval"
Transversaal en/of thematisch	<ul style="list-style-type: none"> • PO Good Food voor de realisatie van projecten ter bestrijding van voedselverspilling • PO Co-Create voor stedelijke weerbaarheid • PO Valorisatie van stedelijke afval • PO Herlaadbare batterijen

Tabel 2

1.4. DIALOOG OVER GEWESTELIJKE GRENZEN HEEN

De acties van het HABP maken deel uit van benaderingen op verschillende niveaus, afhankelijk van de relevantie. De te betrekken actoren kunnen zich op plaatselijk, gemeentelijk, gewestelijk, intergewestelijk, federaal of zelfs Europees niveau bevinden.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderhoudt een permanente dialoog met de twee andere Belgische gewesten in het kader van de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid. De Interregionale Verpakingscommissie en het Intergewestelijk Platform voor Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid zijn de besluitvormingsorganen op dit gebied.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ook een stakeholder in het intra-Belgische platform over de circulaire economie, dat zich toespitst op de belemmeringen (wetgevend, technisch, financieel, enz.) voor de ontwikkeling van een efficiënte circulaire economie in België. Het is de bedoeling bepaalde federale hefboomen of instrumenten te activeren om de uitvoering van acties op gewestelijk niveau te vergemakkelijken. De drie gewesten en de federale overheid zijn vertegenwoordigd. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ook bijgedragen aan het federale actieplan voor een circulaire economie.

1.5. EVOLUTIE VAN HET HULPBRONNEN- EN AFVALBEHEERPLAN

Het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan is in 2018 gepubliceerd, met zeven strategische doelstellingen en zo'n 60 expliciet opgesomde maatregelen. Elk meerjarig werkprogramma vereist echter soms kleine aanpassingen in de loop van het proces - en dit plan vormt daarop geen uitzondering.

1.5.1. OVERDRACHT VAN VERANTWOORDELIJKHEID NAAR ANDERE PLANNEN OF STRATEGIEËN

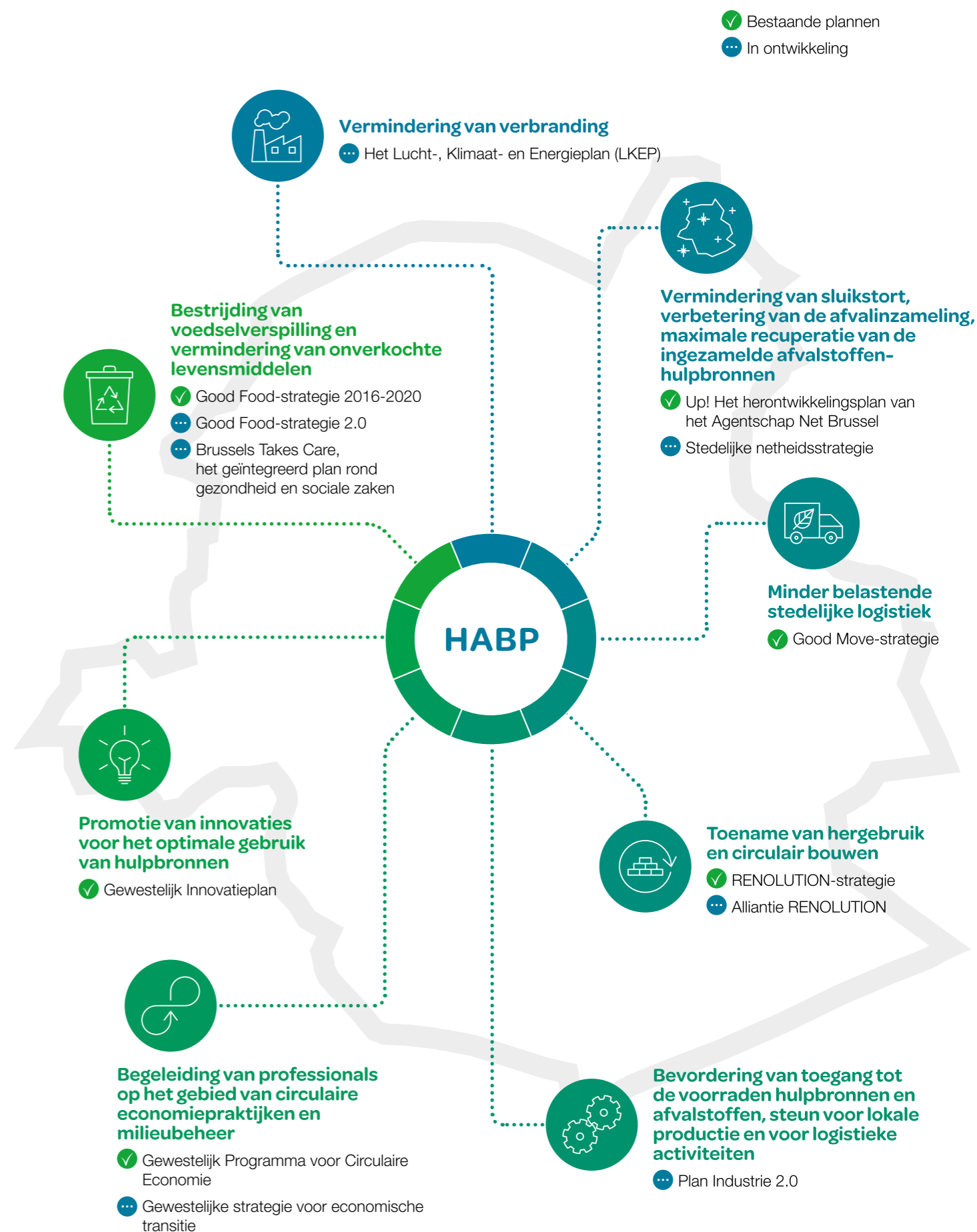
Sinds de opstelling van het HABP zijn nieuwe gewestelijke strategieën ontwikkeld. Sommige maatregelen die oorspronkelijk onder de verantwoordelijkheid van het HABP vielen, worden daarom overgedragen. Hoewel zij nog steeds zullen worden uitgevoerd, zullen het toezicht op en de verslaglegging over deze acties plaatsvinden in het kader van een andere strategie die relevanter wordt geacht.

Zo vormen het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie (GPCE) en het vervolg daarop, de toekomstige gewestelijke strategie voor economische transitie, een geschikter kader voor acties in verband met het Label Ecodynamische Onderneming, voor onderzoek naar en experimenten met circulaire consumptiepraktijken binnen beroepsactiviteiten en voor de voorbeeldfunctie van overheidsinstanties op milieugebied. De aspecten in verband met de sloop, het hergebruik en de circulariteit van bouwmaterialen zijn dan weer opgenomen in de Strategie RENOLUTION, die een vermindering van de impact op het milieu van bestaande gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegen 2030-2050 beoogt.

1.5.2. AANPASSING VAN DE MAATREGELEN

Eenmaal een begin was gemaakt met de uitvoering van het HABP, bleek dat de theorie van de planningsfase niet altijd perfect overeenstemde met de praktijk van de uitvoering. Van de ongeveer 60 maatregelen die in het HABP waren opgenomen toen het werd gepubliceerd, waren enkele aanpassingen nodig - met name voor de acties met betrekking tot scholen. Derhalve zijn sommige maatregelen die afzonderlijk waren opgesteld, samengevoegd. Andere zijn in de loop van de tijd aangepast om relevant te blijven, om nieuwe kansen te benutten of om obstakels te overwinnen. Zolang de acties op koers blijven en bijdragen tot de doelstellingen, is enige flexibiliteit noodzakelijk en aanvaardbaar. Daarnaast heeft het opstellen van stappenplannen voor de aanpak van belangrijke vraagstukken via de ontwikkeling van thematische strategieën tot veel nieuwe initiatieven geleid.

LINK TUSSEN HET HABP EN ANDERE GEWESTELIJKE BELEIDSTHEMA'S

2. BELEIDSKADER VOOR HULPBRONNEN- AFVALSTOFFEN

31%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

Het kader voor het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan omvat operationele bestuursorganen. Het zorgt ervoor dat de genomen maatregelen in de praktijk worden uitgevoerd, dat de administratie een doeltreffende follow-up uitvoert en dat de belanghebbenden worden geraadpleegd. Sinds de publicatie van het HABP heeft het al geleid tot verschillende wetswijzigingen om de milieuambitie te verhogen, maar ook om wetten of reglementering te verminderen of te vereenvoudigen en de inwerkingtreding ervan te vergemakkelijken. Een optimalisering van het mechanisme van Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid is in bespreking. Ten slotte wordt de terugwinning van bio- en plasticafval geleidelijk opgevoerd, met name dankzij het HAPB.

2.1. EFFICIËNT BESTUUR

Het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan (HABP) zet een strategische koers uit en bepaalt op dynamische wijze de prioriteiten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het vlak van hulpbronnen- en afvalbeheer. Ook leggen de bestuursorganen, de acties en de middelen vast die in de loop van vijf jaar moeten worden ingezet om de gestelde doelen te bereiken.

Tot de structurerende elementen van het beheer van het HABP behoren het Strategisch Stuurcomité en het Coördinatiecomité, die samenwerken om te zorgen voor de concrete uitvoering van de maatregelen die in de in 2018 gepubliceerde tekst van het HABP waren vastgesteld. Het Coördinatiecomité, gevormd door het kabinet van de minister van Leefmilieu en Leefmilieu Brussel, is de drijvende kracht achter de uitvoering van het HABP: het ziet erop toe dat de prioriteiten worden nageleefd en dat de doelstellingen worden gecontroleerd en bereikt. In het Strategisch Stuurcomité zetelen 26 stakeholders: vertegenwoordigers van bedrijven, andere overheidsdiensten, de sector voor het beheer van hulpbronnen-afvalstoffen, de verenigingssector en burgers. Het kan besluiten heroriënteren, het debat openen en voorstellen doen.

Om specifieke kwesties grondiger te kunnen aanpakken, werden negen thematische werkgroepen opgericht. Deze maken het mogelijk meer belanghebbenden te raadplegen, per thema relevanter te zijn en in te gaan op de concrete uitvoering van maatregelen.

Ondanks diverse obstakels, waaronder de gevolgen van de gezondheids crisis veroorzaakt door het coronavirus, verloopt de coördinatie van het HABP – min of meer – volgens de planning, die enigszins aan de omstandigheden is aangepast.

De bestuursorganen zijn er ook in geslaagd een netwerk op te zetten dat wordt geleid door dialoog, vertrouwen en interactie tussen de belangrijkste actoren. Zij zorgen voor transparantie en geven informatie door via evenementen, publicaties en workshops, waarbij de belangrijkste actoren voortdurend betrokken zijn. Hun taak bestaat er nu in te zorgen voor de verdere uitvoering van de acties van het HABP en de aanbevelingen die uit de tussentijdse evaluatie naar voren zijn gekomen. Een van de eerste taken die in het verschiet liggen, is het vaststellen van een tiental kernmaatregelen voor het beleid inzake hulpbronnen-afvalstoffen teneinde de prioriteiten voor de verdere uitvoering van het HABP te verfijnen. Daartoe zullen de stakeholders worden gemobiliseerd

2.2. GEMODERNISEERDE REGLEMENTERING

Er zijn drie grote problemen met de regelgeving inzake hulpbronnen-afvalstoffen. In de eerste plaats een juridische en administratieve omslachtigheid die maakt dat de regelgeving moeilijk te begrijpen en te controleren is. Tegenstrijdigheden in de regelgeving kunnen vervolgens leiden tot inefficiëntie en het potentieel voor de circulaire economie verstikken - bijvoorbeeld door het voor sommige innovateurs illegaal te maken om activiteiten uit te voeren die vanuit het milieuperspectief de moeite waard zijn. Ten slotte wordt de wetgeving te weinig nageleefd, met name door een gebrek aan bewustwording stroomopwaarts en aan een controlebeleid dat gepaard gaat met adequate sancties stroomafwaarts.

De modernisering van deze regelgeving is dan ook een van de belangrijkste uitdagingen van het HABP. De bestaande verplichtingen moeten worden verduidelijkt. Dit vereist enerzijds dat de huidige regelgevingsparadoxen worden verminderd en anderzijds dat de Brusselse regelgeving zoveel mogelijk wordt geharmoniseerd met die van de andere Gewesten. Ook moet de nadruk liggen op preventie, zo nodig via regelgeving. Ten slotte zal een intensievere controle van en toezicht op bepaalde stromen gedurende hun hele levenscyclus, gekoppeld aan sancties voor niet-naleving, ertoe bijdragen dat de verplichtingen inzake afvalstoffen beter worden nageleefd

Het HABP voorziet in concrete acties om deze kwesties aan te pakken, waarvan enkele voorbeelden worden gegeven in tabel 3

Probleem	Omslachtige juridisch-administratieve modellen	Tegenstrijdigheden in de regelgeving	Niet-naleving van de regelgeving
Voorbeeld van toegepaste initiatieven	Er zijn aanbevelingen voor concrete herzieningen gedaan om de voorschriften betreffende de uitstap uit de afvalstatus voor bepaalde stromen aan te passen	Verhoging van de belasting op afvalverbranding van 6 euro/ton tot 15 euro/ton om sortering aan te moedigen	Versterking van de controle en traceerbaarheid van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) door operatoren aan te moedigen hun zaken op orde te krijgen
Voorbeeld van komende acties	Overleg met de stakeholders om de procedures voor het sorteren, verzamelen en verwerken van afval bij bedrijven in het gewest te vergemakkelijken	Benchmarking en geleidelijke opheffing van de belemmeringen voor de compostering van voedselafval en voor het in de handel brengen van compost	Onmiddellijke inning van alternatieve administratieve geldboetes

Tabel 3

BELANGRIJKE WIJZIGINGEN IN DE WET- EN REGELGEVING

Wetswijzigingen zijn een werk van lange adem. In het kader van het HAPB zijn verschillende wijzigingen aangebracht om de bestaande wet niet alleen te verduidelijken, maar ook in overeenstemming te brengen met die van de andere Gewesten. Deze veranderingen zullen nieuwe afvalstromen introduceren die expliciet moeten worden gesorteerd, en de beginselen van de circulaire economie omvatten. Zo zijn de nieuwe sorteerverplichtingen voor professionelen, de verhoging van de belasting op afvalverbranding, de aanpassing van de ingedeelde inrichtingen, de hervorming van het beheer van het afval van de gezondheidszorg en de nieuwe reglementeringen of verduidelijkingen op het gebied van dierlijke bijproducten en compostering stuk voor stuk concrete voorbeelden van de impact van deze wetswijzigingen om veranderingen in het dagelijkse leven van de Brusselaars te versnellen en een betere bescherming van het milieu te garanderen. Ook de Europese verplichtingen zijn omgezet, waaronder de verplichtingen inzake de gescheiden inzameling van bioafval en textielafval. De optimalisering van het mechanisme voor het einde van de afvalstatus moet nog plaatsvinden. Ten slotte ijvert Leefmilieu Brussel voor een beperking van het gebruik van wegwerpverpakkingen voor voedingsmiddelen en dranken bij overheidsdiensten en evenementen die worden georganiseerd door de gewestelijke en gemeentelijke overheden

2.3. HET MECHANISME VAN DE UITGEBREIDE PRODUCENTEN-VERANTWOORDELIJKHEID (UPV) OPTIMALISEREN

Het mechanisme van de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV), dat in België al meer dan 20 jaar op zeer doeltreffende wijze wordt toegepast, verplicht producenten ertoe financiële verantwoordelijkheid te nemen voor de inzameling en verwerking van afval dat afkomstig is van het gebruik van de producten die zij op de markt brengen.

In het kader van het HABP is de uitvoering gepland van acties om het UPV-mechanisme te optimaliseren. Er is een studie gaande om het huidige systeem te moderniseren. Dit laatste vereist namelijk meer duidelijkheid over de doelstellingen, regels en middelen. Voorts is er behoefte aan meer beheersautonomie en meer vertrouwen in de UPV-beheersorganen, alsook aan beter extern en onafhankelijk toezicht. Er zijn verschillende acties gestart of in onderhandeling om hergebruik door de producenten zelf te ondersteunen, voornamelijk voor elektrische en elektronische apparaten, batterijen en banden.

Ook wet- en regelgevende maatregelen hebben dit mechanisme verbeterd. De afvalordonnantie, die in mei 2021 is gewijzigd, bepaalt dat de kosten voor het opruimen van zwerfvuil door de producenten moeten worden gedragen. Er zullen ook nieuwe UPV's worden ingevoerd in Brudalex, die betrekking hebben op matrassen, alsook op stromen die worden geïdentificeerd door de Europese richtlijn betreffende wegwerpplastic, zoals plastic wegwerpservies of ballon-

nen, maar ook andere producten op basis van plastic, zoals sigarettenpeuken, vochtige doekjes of afval van vistuig, dat in grote hoeveelheden in de oceanen terecht komt.

Een intensieve raadpleging van de stakeholders over deze kwestie heeft de basis gelegd voor de volgende stappen die moeten worden genomen om het UPV-mechanisme te moderniseren. De optimaliseringsmogelijkheden zijn gepresenteerd aan de Economische en Sociale Raad en de Milieuraad. De voorkeur gaat uit naar het concretiseren van een akkoord op intergewestelijk niveau en het standaardiseren van bepaalde regels binnen de drie Gewesten. Er zou ook een sanctieregeling kunnen worden ingevoerd voor UPV-beheersorganen die de milieudoelstellingen niet respecteren of reserves door de Gewesten vastgestelde limiet. Deze overeenkomst zou veel van de knelpunten in de bestaande UPV wegnemen, onder meer wat betreft governance, controle en vereenvoudiging van de werking.

2.4. NIEUWE VALORISATIEFILIÈRES

Het HABP voorziet ook in de totstandbrenging van nieuwe kanalen voor de terugwinning van materialen met het oog op de recyclage ervan. Deze betreffen met name bioafval en plasticafval, prioritaire stromen op gewestelijk en Europees niveau. Andere valorisatiefilières zijn momenteel in onderzoek. Innoviris, de gewestelijke organisatie voor onderzoek en innovatie, is verantwoordelijk voor het toezicht op deze werkzaamheden.

2.4.1. PREVENTIE EN VALORISATIE VAN BIOAFVAL

Bioafval is zowel plantaardig afval uit parken en tuinen als voedselafval, d.w.z. schillen, etensresten, koffiedik, thee enz.

Voedselafval is een belangrijke bron van afval die nog steeds onvoldoende wordt teruggevoerd, ondanks het grote potentieel ervan op lokaal niveau. Een gewestelijke strategie voor de preventie en terugwinning van bioafval werd gezamenlijk opgesteld door de stakeholders van het HABP. Ze biedt nu een structurend kader voor de versterking van de steun voor de preventie en de nuttige toepassing van bioafval, de voltooiing van het wetgevingskader en de formalisering van nieuwe projecten.

Het sorteren van bioafval zal, volgens de Europese richtlijn, ten laatste tegen eind 2023 verplicht worden voor alle huishoudens en alle beroepsactiviteiten (openbaar, privé, verenigingen of andere). De toepassing ervan in onze regio wordt zelfs al vanaf 2022 verwacht.

Op lokaal niveau zijn in Brussel tal van initiatieven ontstaan met betrekking tot de productie van collectieve compost en andere vormen van terugwinning van organisch afval. Daarnaast worden groene zakken met groenteafval opgehaald voor compostering door Brussel Compost en wordt huishoudelijk voedselafval in oranje zakken opgehaald voor biomethanisering. In 2018 zorgde dit al voor een terugwinningscyclus van ongeveer 15.000 ton bioafval.

Bestaande middelen, zoals opleidingen, de ontwikkeling van collectieve compostering en een netwerk van compostmeesters, zijn in het kader van het HABP versterkt om deze transitie te bevorderen. Deze acties worden gecoördineerd door de **Facilitator compost voor gezinnen**. Er worden ook een **Compost Day** en specifieke workshops over voedselverspilling georganiseerd. Ten slotte is er nu een **Facilitator bioafval voor professionelen** die advies geeft en vragen van bedrijven beantwoordt om hen te helpen bij de uitvoering van de nieuwe verplichting om bioafval te sorteren.

De terugwinning van bioafval stuit echter nog op grote hinderpalen, die de acties van de strategie beogen weg te nemen. Met name de ontwikkeling van een gewestelijke biomethanisatie-eenheid wordt momenteel onderzocht. Een deskundige/coördinator biomethanisatie adviseert het gewest en coördineert de volgende stappen in de ontwikkeling van dit project. Tegelijkertijd moet het gewestelijke wetgevingskader worden verduidelijkt om de gedecentraliseerde terugwinning van voedselafval en het in de handel brengen van de resulterende compost mogelijk te maken, en het aldus mogelijk te maken deze terugwinningssystemen te bevorderen.

Er is een **bewustmakingscampagne** gestart over de strijd tegen voedselverspilling en over thuiscompostering en buurtcompostering, die in mei 2021 werd uitgevoerd en opnieuw zal plaatsvinden in het najaar van 2021. Het doel hiervan is om de burgers te informeren over de toekomstige verplichting om bioafval te sorteren en hen te wijzen op de verschillende mogelijkheden om hun voedselafval te beheren, waarbij voorrang wordt gegeven aan de bestrijding van voedselverspilling en de ontwikkeling van lokale compostering. Het HABP wil ook op het gedrag inspelen en mogelijke verbeteringen beoordelen.

VOEDSELAFVAL SORTEREN IS BINNEN IEDERS BEREIK

Lokale initiatieven voor de terugwinning van organisch materiaal kunnen worden ondersteund via 3 projectoproepen, elk gericht op een specifiek publiek:

- « **Vooruit met de wijk** » is gericht op burgergroepen die een buurtcompost willen beginnen (of vernieuwen). Vandaag zijn er bijna 200 collectieve composteringslocaties.
- « **Be Circular** » voor bedrijven die de compost van professionals via B2B willen valoriseren.
- « **Klimaatactie** » ondersteunt gemeenten en OCMW's die willen werken aan de circularisering van bioafval in hun gebied en eventueel gemeentelijke composteringsplatforms willen oprichten. Vier gemeenten hebben in 2019 en 2020 een prijs gekregen en worden ondersteund door de Facilitator bioafval voor professionelen.

Bewustmaking

Mobilisatie

Recyclage voor voedselafval

Recyclage voor plantaardig afval

buurtcomposterplaatsen

Tussen 2018 en 2021 zijn meer dan 414.000 mensen bewustgemaakt en zijn bijna 80 belanghebbenden gemobiliseerd rond het thema terugwinning van bioafval.

In 2019 bedroeg het recyclagepercentage 9% voor voedselafval en 71% voor plantaardig afval.

In 2021 rondde het aantal buurtcomposteerplaatsen in Brussel de kaap van 200, wat betekent dat er nu meer dan 200 locaties zijn waar u uw organisch afval lokaal en collectief kunt recycleren. U vindt ze op onze [interactieve kaart](#).

In 2018 en 2021 hebben de eerste twee open compostdagen in Brussel meer dan 2.000 Brusselaars de tools in handen gegeven om te beginnen met composteren.

2.4.2. VALORISATIE VAN PLASTICAFVAL

Tot 2021 waren flessen en flacons de enige kunststoffen die in de blauwe PMD-zakken werden aanvaard, d.w.z. dat 38% van het huishoudelijk kunststofafval werd gerecycled, of 1,28 kg/inwoner/jaar. Voortaan kunnen alle plastic verpakkingen, zowel harde, zoals potjes en bakjes, als flexibele, zoals verpakkingsfolie, op enkele uitzonderingen na, in de 'nieuwe blauwe zak' worden opgenomen.

De sector heeft investeringen gedaan om recyclage zo lokaal mogelijk te maken en te streven naar een toename van 50% van de ingezamelde tonnages in heel België. Vóór de tenuitvoerlegging ervan werd geraamd dat de uitbreiding van de inzameling ongeveer 8 kg/inwoner/jaar extra kunststofverpakkingsafval zou kunnen opleveren (met gewestelijke variaties). Tussen januari 2019 en januari 2021 bedroeg de inzameling gemiddeld 12,6 kg/inwoner/jaar in Brussel voor de hele blauwe zak. Volgens de eerste resultaten, waarbij de resultaten van februari tot mei 2021 over een jaar worden geprojecteerd, zou dit zijn gestegen tot 14,7 kg/inwoner/jaar, een stijging met bijna 15%.

Veel inzamelings- en kringloopcentra aanvaardden voorwerpen van hard plastic in goede staat voor hergebruik. Grote harde kunststoffen worden aanvaard bij de huis-aan-huisophaling van grofvuil voor alle Brusselaars (bv. tuinmeubelen), alsook in de Recypark - de gewestelijke containerparken.

De inzameling en terugwinning van harde kunststoffen via de Recypark stuit echter op logistieke en regelgevingsbarrières, zoals toegang tot de voorraad, gebrek aan ruimte, traceerbaarheid, het probleem van de einde-afvalstatus, maar ook milieuvergunningen en goedkeuringen.

Ten slotte is de uitbreiding van de inzameling van kunststoffen op bouwplaatsen sinds 2021 het aandachtspunt van de Confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad.

De nieuwe blauwe zak – doelstelling: +8 kg/inwoner/jaar ingezamelde kunststofverpakkingen in heel België

STEUN VOOR BIOAFVALBEHEER

FACILITATOR BIOAFVAL VOOR PROFESSIONELEN

ADVIES

BEWUSTMAKING

- Strijd tegen voedselverspilling
- Aan de bron sorteren
- Evenement stands

DOCUMENTATIE

HELPDESK

OPLEIDINGEN

bioafvalpro@leefmilieu.brussels

BIOAFVAL VAN PROFESSIONALS

FACILITATOR COMPOST VOOR GEZINNEN

NETWERKEN

- Buurtcompost
- Compostmeester
- Levering versnipperd materiaal

BEWUSTMAKING

- Compost Day
- Strijd tegen voedselverspilling
- Aan de bron sorteren
- Evenement stands

DOCUMENTATIE

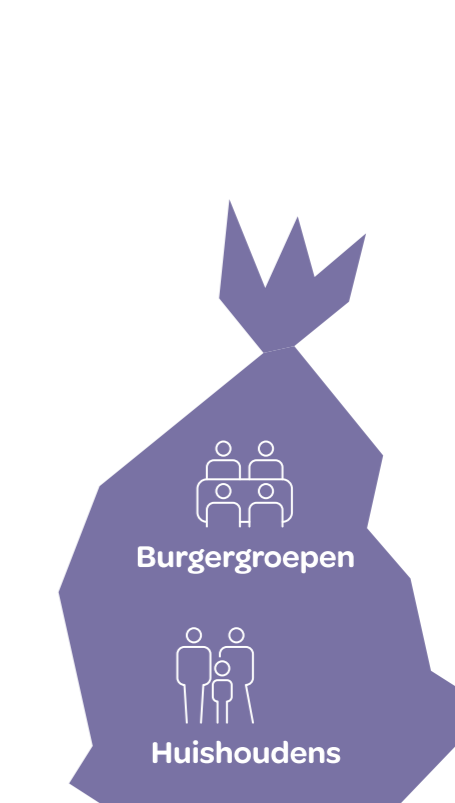
HELPDESK

OPLEIDINGEN

- Compostmeester
- Composteren in de tuin
- Buurtcomposteren
- Vermicomposteren

infocompost@leefmilieu.brussels

BIOAFVAL VAN HUISHOUDENS

3. DE GEWOONTEN VAN GEZINNEN TRANSFORMEREN

37%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

Huishoudelijk afval vertegenwoordigt 1/3 van het geproduceerde afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De geleidelijke invoering van Zero Afval-praktijken en een beter sorteerbeheer zouden het mogelijk maken de verbrandingsoven te ontlasten door de hoeveelheid restafval, die door de Brusselaars wordt geproduceerd, aanzienlijk te verminderen. Door bewustmaking, verbetering van de gescheiden afvalinzameling en uitvoering van maatregelen om reclame te beperken, wil het HABP de ecologische voetafdruk van de huishoudens verkleinen.

3.1. BEWUSTMAKING INZAKE ZERO AFVAL

Sinds de lancering van het HABP in 2018 zijn **meer dan 800 bewustmakingsacties** gevoerd door verschillende actoren om de Zero Afval-levensstijl te populariseren. Zij zijn gebaseerd op instrumenten zoals financiële steun (projectoproepen), grootschalige evenementen (het **Zero Afval Salon**, dat 15.000 bezoekers trok, de **Zero Waste Rally**, die mensen in staat stelt oplossingen dicht bij huis te ontdekken om naar Zero Afval over te stappen, en de **Zero Afval Challenge**, die door meer dan 200 gezinnen is aangegaan), of digitale communicatie-instrumenten die praktisch en preventieadvies samenbrengen. Deze instrumenten bleken succesvol in het bereiken van een breed publiek, hoewel de gezondheids crisis een ernstige belemmering is geweest voor de bewustmaking.

Het HABP heeft bijzondere aandacht besteed aan de bewustmaking van Zero Afval-consumptiewijzen, het hergebruik en de reparatie van gebruikte voorwerpen – met name via Repair Cafés – en de compostering van organisch afval. Preventieboodschappen zijn ook in de sortercampagnes geïntegreerd.

De Zero Afval-bewustmakingscampagne wil niet alleen **burgers informeren die zich al bewust zijn** van het belang van het veranderen van hun consumptiepatronen – het beperken van de consumptie, hergebruik, reparatie of compostering – maar ook degenen die nog niet klaar zijn om naar Zero Afval over te stappen. Zo hebben projectoproepen gericht aan gemeenten en OCMW's als ook aan verenigingen het mogelijk gemaakt om **nieuwe doelgroepen** te zoeken via de financiële ondersteuning van 22 projecten die sinds 2018 werden uitgevoerd door lokale overheden (gemeenten en OCMW's) en 40 projecten die werden uitgevoerd² door verenigingen.

Dankzij de projectoproep '**Vooruit met de wijk**' konden sinds 2018 19 **projecten van burgercollectieven** in verband met Zero Afval worden ondersteund. Dit heeft onder meer bijgedragen tot de ontwikkeling van het aanbod van collectieve compostering – sinds het begin van het HABP zijn 23 nieuwe compostcentra opgestart.

HET ZERO AFVAL SALON: EEN MASSAAL SUCCES!

Met 10.000 bezoekers in 2018 en 15.000 in 2019 is het **Zero Afval Salon** onvergetelijk gebleken. De bezoekers konden kennismaken met het aanbod van de Brusselse Zero Afval-spelers, verzameld op de site van Thurn & Taxis. Op het programma: een conferentie om te discussiëren over Zero Afval op wereldschaal en praktische workshops om de daad bij het woord te voegen.

In 2019 werd het formaat uitgebreid met een Zero Afval Salon voor professionals. Deze eerste editie was een groot succes met 40 exposanten en 350 deelnemende bedrijven. Het was een kans om het Brusselse aanbod van circulaire en duurzame diensten en de vraag van bedrijven naar dit soort diensten bij elkaar te brengen.

² Met uitzondering van kringloopdienstprojecten, die zijn opgenomen in het kader van strategische doelstelling 7 'De acties van professionals in de afvalsector omkaderen'

Door de ontwikkeling van Zero Afval-componenten in bestaande projectoproepen en door de lancering van nieuwe oproepen, ondersteunt het Gewest experimenten en biedt het een kader voor de ontwikkeling van specifieke infrastructures zoals kringloopcentra, objectbibliotheken en buurtcompostplaatsen. Projectoproepen alleen

zijn echter niet voldoende om een continue bewustmaking op gewestelijke schaal uit te voeren en alle relevante doelgroepen te bereiken. De bewustmakings- en begeleidingsstrategie wordt momenteel geëvalueerd en in de zeer nabije toekomst zal een meer specifieke aanpak voor het sorteren worden ontwikkeld.

15.000 mensen kwamen naar het Zero Afval Salon 2019 om het Brusselse Zero Afval-aanbod te ontdekken

Deelnemers aan de ZA Challenge slagen erin hun restafval te verminderen tot 45 kg/persoon.

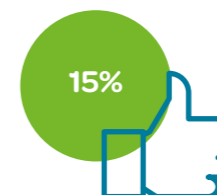
1.845 abonnees op de Zero Afval-nieuwsbrief van Leefmilieu Brussel sinds 2018

200 gezinnen begeleid tijdens de Zero Afval Challenge 2020

Meer dan 100 deelnemers aan de Zero Afval Rally

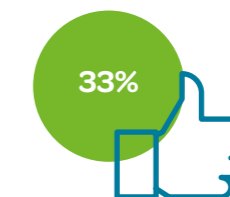
15% van de Brusselaars doet 'nog altijd' aan minstens 15 van de 31 gepromote Zero Afval-gebaren

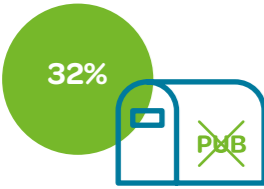
320 vrijwillige reparateurs actief in het netwerk van Repair Cafés

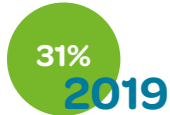
De Facebookpagina Zero Afval van Leefmilieu Brussel opgericht in 2018 heeft 3.500 volgers

33% van de deelnemers aan de Zero Afval Challenge doet 'nog altijd' aan minstens 15 van de 31 gepromote Zero Afval-gebaren

2020:
32% van de brievenbussen is voorzien van een antireclamesticker

3.2. VERBETERING VAN DE SELECTIEVE INZAMELING VAN AFVAL

De streefcijfers voor recyclage worden niet gehaald en het Gewest voldoet momenteel niet aan de Europese doelstellingen van 50%. In 2020 bedroeg het percentage gescheiden inzameling van huishoudelijk afval 39%.

Het is dus dringend noodzakelijk de relatie tussen de Brusselaars en hun afval drastisch te verbeteren en hen de informatie, steun en infrastructuur te bieden die nodig is om dit te bereiken.

Het actieonderzoek 'Citizen Waste', dat in 2019 van start is gegaan, heeft aangetoond dat de invoering van sorteerinfrastructuur, met name voor organisch afval, en de inzameling van grofvuil bijzonder problematisch zijn in Brusselse gebouwen en appartementen.

Lokale initiatieven en collectieve projecten, zoals compostering onderaan het gebouw, en proactieve mede-eigendommen leveren interessante resultaten op.

Het actieonderzoek heeft reeds tussentijdse aanbevelingen opgeleverd. Het gaat met name om de implementatie van begeleidings- en bewustmakingsmaatregelen voor de burgers, de optimalisering van de stadsplanning, de verbetering van de infrastructuur (bv. vaste vrijwillige inzamelpunten zoals glasbubbels of mobiele zoals **Proxy Chimik**) en de dienst Net Brussel. Er zijn ook stimulansen en controlemaatregelen. In de loop van de tenuitvoerlegging van het HAPB zullen deze mogelijkheden verder worden uitgewerkt en gevalideerd door nieuwe focusgroepen.

Leefmilieu Brussel en Net Brussel werken samen aan de ontwikkeling en uitvoering van een begeleidingsstrategie die allereerst gericht is op sortering. Deze strategie zal voortdurend worden verrijkt met de lessen die uit Citizen Waste kunnen worden geleerd. In het algemeen wordt gewerkt aan een betere onderlinge afstemming van het overheidsbeleid inzake afvalscheiding.

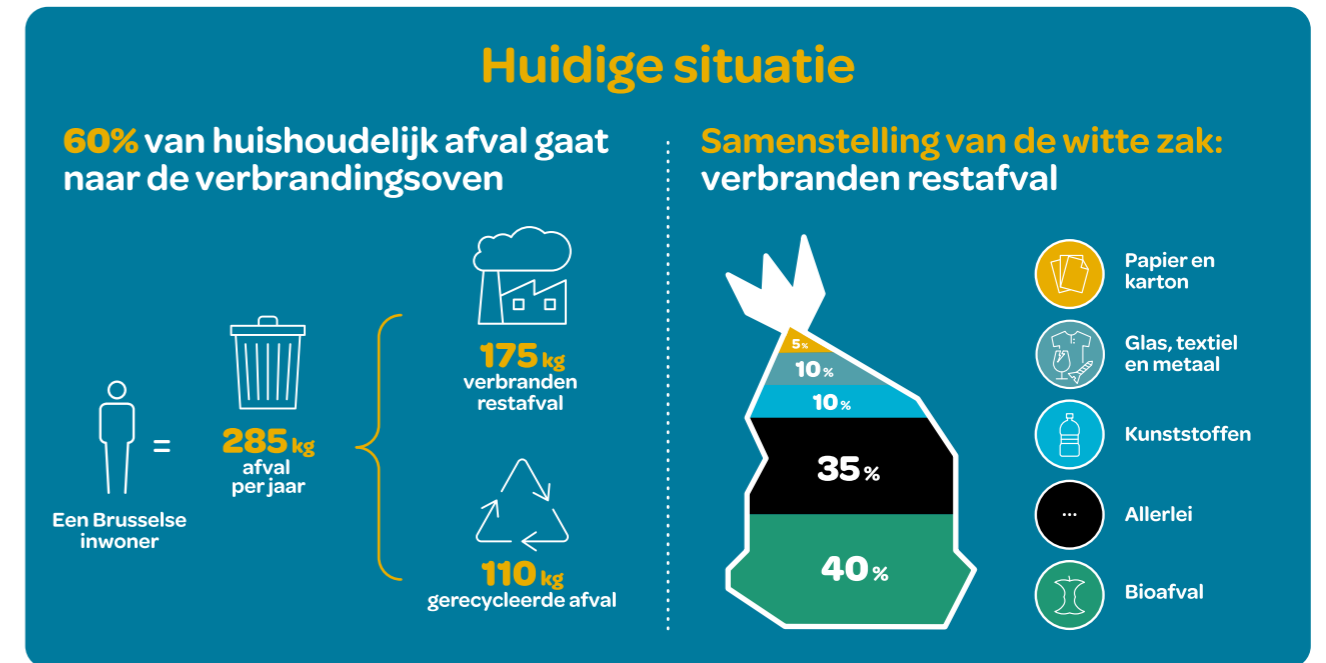
3.3. RECLAME BEPERKEN

Momenteel kan elk huishouden dat geen reclame in zijn brievenbus wenst te ontvangen, een **antireclamesticker** aanbrengen. Dit komt neer op een besparing van 16 kg papier per huishouden per jaar. Deze sticker is gratis verkrijgbaar op aanvraag bij de Dienst Milieu-informatie van Leefmilieu Brussel, of af te halen bij de gemeenteadministratie. Als de sticker niet wordt gerespecteerd, kunnen huishoudens een klacht indienen.

Het HAPB voorziet in de mogelijkheid om het paradigma om te keren. Ongeadresseerde reclame zou dan verboden zijn in de brievenbus, tenzij deze uitdrukkelijk is voorzien van een 'ja tegen reclame'-sticker. Er heeft voorbereidend overleg met de stakeholders plaatsgevonden over de invoering van de 'ja-sticker' en de sector wenst het huidige systeem te behouden. Het Gewest blijft de verschillende opties voor het beperken van ongeadresseerd drukwerk analyseren.

HUISHOUDELIJK AFVAL IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

4. DE TOEKOMSTIGE GENERATIES VOORBEREIDEN

35%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

Scholen moeten de kennis en dagelijkse praktijk van vermindering van het verbruik van hulpbronnen en afvalpreventiegedrag aanmoedigen. Daartoe steunt het HAPB de ontwikkeling en versterking van een operationeel kader tussen institutionele actoren, pedagogische ondersteuning en duurzaam schoolbeheer.

4.1. OPERATIONEEL KADER TUSSEN HET GEWEST EN DE ORGANISERENDE OVERHEDEN VAN DE SCHOLEN

In partnerschap met de Gemeenschappen is een samenwerkingsovereenkomst inzake milieueducatie (ME) tot stand gekomen. Dit is echter niet voldoende om het beheer van de hulpbronnen en afvalstoffen van de school wezenlijk te beïnvloeden. De intragewestelijke samenwerking met afvalproducenten in het kader van de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid moet dus worden versterkt. Daartoe wordt gewerkt aan een 'gebruikerstraject' voor scholen. Dit omvat preventie, netheid, sortering en ecologisch beheer; dit laatste door het opzetten van een interne structuur binnen de school. Het traject zal een combinatie zijn van bewustmaking en ecologisch beheer.

4.2. PEDAGOGISCHE ONDERSTEUNING EN PROJECTBEGELEIDING

Het HAPB steunt de integratie van de milieueducatie (ME) en het duurzame beheer van hulpbronnen-afvalstoffen in de lessen, de activiteiten en de projecten van de scholen. Hoewel de impact van de gezondheids crisis op de schoolsector de bewustmakingsactiviteiten heeft verstoord, bieden een reeks instrumenten de begeleiding van onderwijsteams aan, zoals **pedagogische dossiers**, eenmalige projecten en bewustmakingsbrochures, educatieve ondersteuning aan scholen over Zero Afval. In 2021 werd een nieuwe tool over smartphones gepubliceerd. Overigens laten de beperkte middelen geen acties in het hoger onderwijs toe.

Campagne voor de heropening van Belexpo in september 2021

17.000 bezoekers /jaar

Leefmilieu Brussel biedt al vele jaren een **Pack Animaties** aan scholen aan. Deze operatie maakt het mogelijk om alle partners van de school bewust te maken: leraren, leerlingen, onderhoudspersoneel. Zo werden van 2018 tot 2020 in totaal 635 netheid- en sorteeractiviteiten uitgevoerd en 69 'Analyse & Advies'-bezoeken aan scholen gebracht. Leefmilieu Brussel en Net Brussel zijn in het kader van het HAPB gaan samenwerken om de samenhang van het schoolaanbod op het vlak van sortering, netheid en Zero Afval te versterken.

Op het gebied van bewustmaking biedt de permanente tentoonstelling in het **BELEXPO**, gericht op kinderen van 10-14 jaar en gezinnen, een interactief parcours gewijd aan de stedelijke milieuproblematiek. Afvalbeheer en -preventie worden aangepakt door middel van verschillende activiteiten die bijvoorbeeld betrekking hebben op consumptiekeuzes, labels, het tegengaan van verspilling, netheid en sortering, enz.

Daarnaast stelt het gewest terugkerende acties voor, die tijdens de hele looptijd van het HAPB worden gehandhaafd. Het gaat bijvoorbeeld om het aanbieden van steun voor Zero Afval-projecten, waterflessen en compost, en de ontwikkeling van het **Bubble-netwerk**, een gemeenschap van ecologisch geïnspireerde leerkrachten die actoren zijn van verandering voor het milieu.

Het gewest heeft ook steun verleend aan en toezicht gehouden op scholen die het label **Eco-Schools** wilden behalen. Dit internationale keurmerk (68 landen, 60.000 scholen) erkent een globale verbeteringsaanpak die de school over een periode van ten minste twee jaar ontwikkelt, langs twee lijnen: milieueducatie en milieubeheer.

Door alle acties die Leefmilieu Brussel heeft uitgevoerd of gesteund, zijn van 2018 tot 2021 447 scholen gesensibiliseerd, waarvan 103 een project hebben opgezet (Zero Afval, drinkfles, compost of label Eco-Schools).

4.3. HET DUURZAME BEHEER DOOR SCHOLEN VERSTERKEN

Naast pedagogische ondersteuning zet het HAPB zich ook in voor het duurzaam beheer van scholen. Elke school in Brussel kan via thematische facilitatoren technische en methodologische steun krijgen voor het duurzame beheer van haar afvalbronnen. Deze gratis dienst verstrekt informatie, advies, instrumenten en opleiding inzake milieubeheer. Daarnaast kunnen scholen ook een beroep doen op de **Facilitator bedrijfsafval** voor vragen over hun afvalbeheer of om een gratis afvaldiagnose aan te vragen, en op de **Facilitator bioafval voor professionals** voor vragen die specifiek betrekking hebben op het beheer van hun voedselafval. Bovendien kunnen scholen een beroep doen op het (tweetalige) centrum voor milieueducatie en de technische adviseurs van Net Brussel.

Ten slotte wordt de informatie over de behoeften en moeilijkheden van de scholen gedeeld met de vertegenwoordigers van de netwerken en de Federatie Wallonië-Brussel op het niveau van de samenwerkingsovereenkomst inzake ME (voor de Franstaligen) en met MOS (voor de Nederlandstaligen).

In 2019 heeft een proefproject 'Zero Afval schoolfeesten' specifieke subsidies en steun gekregen, die hebben geleid tot een aanzienlijke vermindering van het afval en een toename van het gebruik van duurzame alternatieven (vegetarisch, biologisch, lokaal, seizoensgebonden, zelfgemaakt en/of verpakkingsvrij).

In 2021 lanceerde Leefmilieu Brussel **Operatie Re-creatie**, die tot doel heeft financiële en logistieke steun te verlenen voor de omvorming van schoolpleinen op basis van een multithematische milieuaanpak en omkaderd door een pedagogisch project. De problematiek van hulpbronnen-afvalstoffen is één van de voorgestelde thema's waaraan men kan werken.

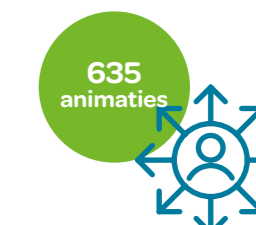
447 scholen gesensibiliseerd, waarvan er 103 een project hebben opgezet, tussen 2018 en 2021 (van de 639 scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

146 leerkrachten opgeleid tussen 2018 en 2021

Naargelang van het jaar bereikt Leefmilieu Brussel tussen 26.000 en 54.000 leerlingen, alle vakken samen genomen, via haar aanbod aan milieueducatie

635 animaties (netheid of sortering) en 69 'Analyse & Advies'-bezoeken uitgevoerd door Net Brussel van 2018 tot 2020.

5. DE GEWOONTEN VAN PROFESSIONALS TRANSFORMEREN

47%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

25.500 informatieve enveloppen

25.500 informatieve enveloppen 'sortering en beheer van professioneel afval' uitgedeeld aan winkels en horecagelegenheden tijdens de 2020-editie van de campagne Recycle BXL Pro

In de meeste sectoren positioneren Brusselse professionals zich als actoren ten gunste van de circulaire economie. Toch wordt de regelgeving inzake professioneel afvalbeheer nog onvoldoende nageleefd. Parallel aan de versterking van de controles voert het gewest doeltreffender communicatie, meer bewustmaking en betere begeleiding van de beroepsbeoefenaars uit.

Op het gebied van afvalbeheer gelden drie verplichtingen voor beroepsbeoefenaars in alle sectoren, ongeacht of het gaat om ondernemingen, overheidsinstellingen, scholen, verenigingen of zelfstandigen (hierna 'professionals' genoemd). Ze moeten allemaal:

- Hun afval sorteren
- Kunnen aantonen dat zij hun afval goed beheren, door middel van een inzamelingscontract, een factuur of een traceerbaarheidsdocument
- De zakken of containers gebruiken die voor hen bestemd zijn, en niet die voorbehouden zijn voor huishoudelijk gebruik, zoals de witte zakken van Net Brussel.

Voor kleine bedrijven wordt afval vaak via de huisvuilophaling verwijderd. Er zijn namelijk veel belemmeringen voor het sorteren van bedrijfsafval en de wetgeving wordt onvoldoende gehandhaafd. Er is met name nog steeds een gebrek aan informatie en begrip bij de professionals over hun verplichtingen, alsook een gebrek aan kennis over goede praktijken. Verder is er ook een gebrek aan ruimte voor afvalscheiding en opslag, alsmede gebrek aan tijd of stimulansen.

5.1. BEGELEIDING VAN PROFESSIONALS

Begeleiding middels bewustmaking en communicatie is van essentieel belang. Daartoe zijn twee belangrijke initiatieven opgezet: de campagne Recycle BXL Pro en de Facilitator afval van professionals.

De bewustmakingscampagne **Recycle BXL Pro** promoot de naleving van de wettelijke verplichtingen door Brusselse professionals. Deze is in februari 2020 van start gegaan met de verspreiding van een informatieve enveloppe over 'sortering en beheer van professioneel afval' in de hele horecasector van het gewest (ongeveer 25.500 vestigingen). De tweede editie van dit initiatief vond plaats in het najaar van 2021 en had betrekking op alle sectoren. Affiches op straat, spotjes op de radio en op sociale media en in video's versterken de boodschap en laten de sorteerambassadeurs aan het woord. Ten slotte biedt de website talrijke gidsen en communicatiemiddelen (posters, stickers, checklists) die rechtstreeks door bedrijven kunnen worden gebruikt.

NIEUW: DE FACILITATOR BEDRIJFSAFVAL

Om beter tegemoet te komen aan de behoeften van de ondernemingen, heeft het gewest sinds 2021 een **Facilitatordienst bedrijfsafval** opgezet. De helpdesk beantwoordt vragen van professionals en geeft voorbeelden van goede praktijken, alsmede relevante tools en contactpersonen.

Elk jaar kunnen ook ten minste 10 entiteiten een gratis afvaldiagnose krijgen. De Facilitator komt ter plaatse om een evaluatie te maken van de huidige situatie, de sterke punten, de problemen en de tekortkomingen. Op basis hiervan biedt hij concrete acties en gepersonaliseerd advies aan om de hoeveelheid geproduceerd afval te verminderen en het beheer ervan te optimaliseren.

Neem contact op met de Facilitator via recyclepro@leefmilieu.brussels.

De Facilitator biedt ook steun voor reflectie over de toekomst, met het oog op de ontwikkeling van een strategie op middellange en lange termijn, die samen met alle stakeholders in een werkgroep kan worden opgesteld. Deze strategie is van essentieel belang om sorteren algemener te laten gebeuren, want in de ondernemingen gebeurt dit nog niet systematisch genoeg.

Naast deze initiatieven kunnen professionals een beroep doen op de Facilitator bioafval professionals. Op sectorale basis bestaat er ook een **Facilitator Handelaars Zero Waste**, evenals een **Helpdesk Duurzame Overheidsopdrachten**. Particuliere structuren zoals UCM en Beci bieden ook diensten aan bedrijven aan om hen te begeleiden bij hun milieu- en ecodesignbenadering. Tot slot biedt het **Label Ecodynamische Onderneming** gratis officiële erkenning door het gewest om organisaties die stappen ondernemen om de impact van hun activiteiten op het leefmilieu te verkleinen, te belonen en aan te moedigen. Het werd in 2018 volledig herzien om de procedure te vereenvoudigen en een onlineplatform te gebruiken voor de indiening van dossiers. Dit platform werd in 2021 herzien om de ergonomie aanzienlijk te verbeteren. Al deze diensten samen hebben tot doel professionals te begeleiden bij het omvormen van de consumptiepraktijken die met hun activiteiten samenhangen, met name om afval aan de bron te verminderen.

5.2. VERSTERKING VAN CONTROLES

Leefmilieu Brussel en de Brusselse gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de milieuwetgeving inzake afval. Tussen 2018 en 2020 werden bijna 1.500 organisaties door Leefmilieu Brussel gecontroleerd, waarvan er bijna 900 (60%) als gevolg van deze controles in overeenstemming met de voorschriften werden gebracht. Tijdens deze drie jaar werden bijna 290 inbreuken vastgesteld (20% van de gecontroleerde ondernemingen), tegenover 33 in 2017.

In 2020 voldeed 30% van de gecontroleerde ondernemingen niet aan hun wettelijke verplichtingen inzake beheer of sortering. Leefmilieu Brussel wil dit percentage tegen 2023 teruggebracht zien tot 10%. De huidige procedure garandeert echter slechts een vrij beperkt aantal controles per jaar, in verhouding tot het aantal bedrijven dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief is.

Deze controles worden bemoeilijkt door logistieke moeilijkheden (toegang tot lokalen, moeilijke raming van de geproduceerde hoeveelheden afval), praktische moeilijkheden (moeilijke identificatie van het verantwoordelijke bedrijf, taalbarrières, niet-ontvangst van aangetekende brieven) en administratieve obstakels. Ten slotte heeft Net Brussel hier een dubbele rol – die van ophaler enerzijds en controleur (op het vlak van het sorteren van afval en de sorteerplicht) anderzijds – die verduidelijkt moest worden.

De controleprocedure werd herzien met het oog op een meer sectorale aanpak, met gerichte communicatie en een betere coördinatie tussen Leefmilieu Brussel, de gemeenten en Net Brussel. Meertalige terreinverkenneren zullen binnenkort worden ingezet om de verplichtingen en hun motivering aan de ondernemingen toe te lichten, hen te informeren over de gevolgen van niet-naleving, maar ook om vragen te beantwoorden, preventieadvies en goede praktijken te verstreken en problemen en moeilijkheden op te sporen. Het is de bedoeling dat deze verkenneren 5.000 bedrijven per jaar ontmoeten. Ten slotte zou de onmiddellijke inning van boetes, met teruggave aan de gemeenten, deze laatste ertoe aanzetten meer personeel in deze controles te investeren. Er wordt overwogen om deze optimalisering van het controlebeleid voort te zetten, met name om rekening te houden met de komende verplichting om bioafval te sorteren.

Een vastgestelde overtreding wordt bestraft met een administratieve boete van 50 tot 62.500 euro.

1500 professionals gecontroleerd van 2018 tot 2020

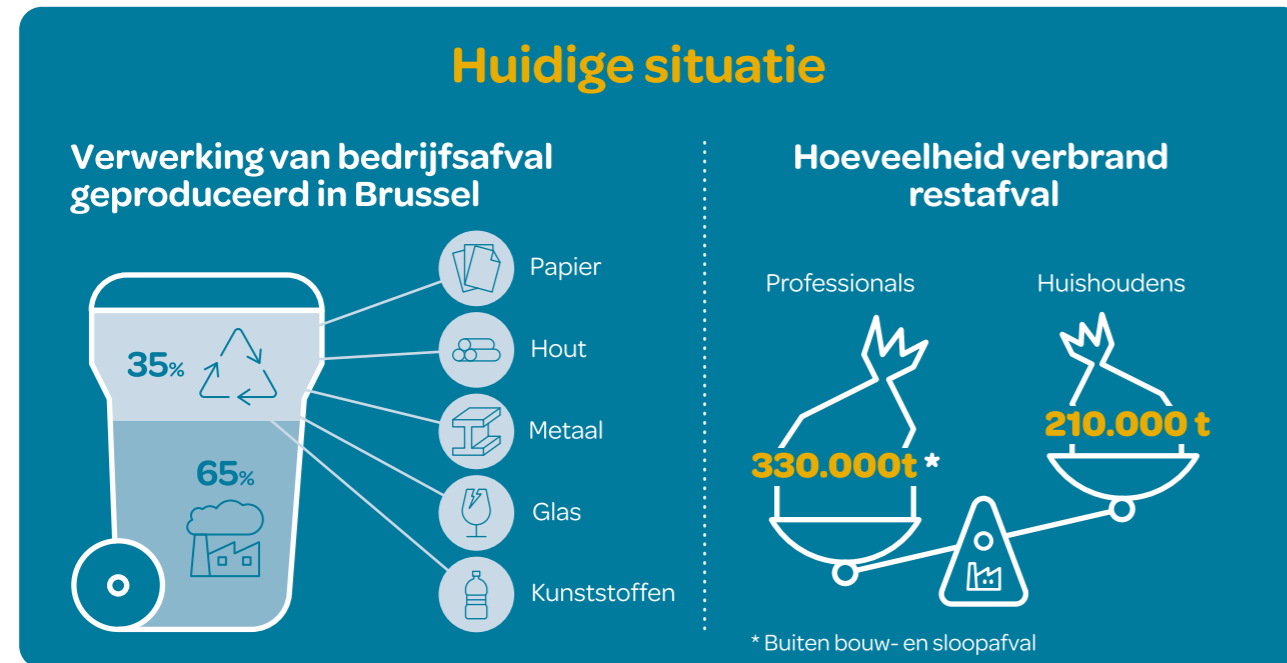

900 nalevingsmaatregelen van 2018 tot 2020

290 vastgestelde inbreuken van 2018 tot 2020

BEROEPSAFVAL IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

6. NAAR EEN CIRCULAIR BEHEER IN DE BOUWSECTOR

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een voorbeeld van circulair hulpbronnen-beheer in de bouwsector. Naast de vele proefprojecten die worden gesteund, bevordert het gewest goede praktijken en stimuleert het hergebruik van bouwmaterialen. Naar schatting wordt 92% van het bouw- en sloopafval (BSA) selectief ingezameld. Het HABP blijft zich inzetten voor deze gewestelijke inspanning, door te werken aan de verbetering van het hergebruikpercentage van bouwmaterialen, de kwaliteit van de afvalrecyclage in de sector en de optimalisering van het beheer van gevaarlijk afval.

Vandaag leidt het gewestelijk beleid inzake duurzaamheid in de bouwsector naar voorbeeldige bouw- of energie- en milieurenovatieprojecten. Dit thema is zeer vergevorderd en wordt nog versterkt door de acties die voortvloeien uit de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu en het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie, die beide componenten bevatten die gericht zijn op de bouw. Het rationele gebruik van materialen in de bouw is echter nog voor verbetering vatbaar. Er zijn langetermijnprojecten aan de gang om het regelgevings- en technisch kader voor het beheer van circulaire hulpbronnen en afval in de sector te verbeteren.

6.1. AFVALPREVENTIE, HERGEBRUIK EN CIRCULARITEIT VAN MATERIELEN

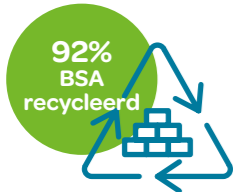
Het ontwerp en de bouw van gebouwen moeten circulairder worden door intelligente ontwerpen om de levensduur te verlengen en de gebouwen aan te passen aan veranderingen in de bezettingsgraad. Er moet ook aandacht worden besteed aan de keuze en het verbruik van de hulpbronnen die bij de bouw of renovatie worden gebruikt.

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

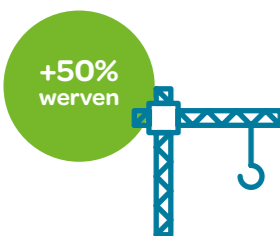
De concepten van de circulaire economie, toegepast op de bouwsector

Doelstelling: 90% gereedheid voor hergebruik en recyclage van BSA tegen 2020 (EU-doelstelling: 70%), **een doelstelling die is bereikt met 92% van BSA zijn gerecycleerd** dankzij een inspanning van de hele sector in België, niet alleen in het BHG (recyclage vindt grotendeels plaats buiten het BHG)

50.400 ton/jaar BSA wordt nog niet gerecycleerd

Doelstelling : het aantal werven waar er aan **selectieve afbraak** en **hergebruik van bouwmaterialen** gedaan wordt, met 50% toegenomen is

Zo bevordert het gewest sinds 2016 het experimenteren met en het ontwikkelen van selectieve afbraak en hergebruik via de projectoproep **Circulaire Werven**. Vanaf 2021 neemt de projectoproep **RENOLAB** het over, met een evaluatie van de projecten op basis van een referentiesysteem voor duurzaam bouwen dat gemeenschappelijk is voor de drie Belgische gewesten.

In de loop der jaren heeft, via de in het Gewest gesteunde proefprojecten, een hele reeks experimenten plaatsgevonden op het gebied van ecologisch ontwerp, renovatie, onderhoud van gebouwen, versterking van bestaande structuren en rationeel gebruik van hulpbronnen. De goede praktijken die uit deze ervaringen voortvloeien, worden gepromoot door de **Facilitator Duurzame Gebouwen** en de **Gids Duurzame Gebouwen**, een online referentietool. Deze goede praktijken worden ook verspreid via het project **Build Circular.Brussels**, dat opleidingen over circulair bouwen en gepersonaliseerde begeleiding voor Brusselse bouwbedrijven organiseert.

Om de hergebruikkanalen te stimuleren, werkt het gewest op Europees niveau samen via het Interreg **FCRBE-project** 'Facilitating the circulation of reclaimed building elements in Northwestern Europe'³, dat in 2018 van start is gegaan voor een periode van 4 jaar. Dit project beoogt hergebruik te bevorderen door middel van een groot aantal experimenten en de productie van nieuwe tools, waaronder een gids voor de inventarisatie van hergebruikte materialen, voor alle doelgroepen (projecteigenaars, architecten en projectteams, detailhandelaars, enz.)

15.000 raadplegingen van de hergebruikpagina's van de Gids Duurzame Gebouwen tussen 2016 en 2021

³ Alle ontwikkelingen van het FCRBE-project staan online <https://www.nweurope.eu/projects/project-search/forbefeacilitating-the-circulation-of-reclaimed-building-elements-in-northwestern-europ>

6.2. DE RECYCLAGE BEVORDEREN EN VERBETEREN

Brussel produceert ongeveer 630.000 ton bouw- en sloopafval (BSA) per jaar, waarvan naar schatting 92% wordt gerecycleerd. Alleen inert (steenachtig) afval, metalen en in mindere mate hout worden momenteel op grote schaal gerecycleerd. Anderzijds wordt inert afval meestal gedowncycled (recyclage waarbij het gerecycleerde materiaal van mindere kwaliteit of waarde is dan het oorspronkelijke) tot funderingen voor wegen en gebouwen. Dit afval wordt grotendeels ter plaatse, maar ook in het sorteercentrum, gescheiden gesorteerd uit de 'mix'-container. BSA-recyclage vindt hoofdzakelijk plaats buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de economische kansen, met name op het gebied van werkgelegenheid, worden dus niet benut in het gewest.

In het kader van het HABP wordt een 'sloopprotocol – aggregaten' ontwikkeld. Dit omvat een inventarisatie in drie fasen (gevaarlijk afval, materialen voor hergebruik, afval voor recyclage) die het mogelijk zal maken gevaarlijk afval te isoleren en beter te behandelen, en schoon inert afval te produceren om de kwaliteit van gerecycleerde aggregaten te verbeteren. Het theoretische gedeelte van de studie omvat de milieu- en technisch-economische evaluatie van het protocol. Het zal worden voorgelegd aan een stuurcomité bestaande uit alle stakeholders, met inbegrip van de twee andere Belgische gewesten. De sector zal zich deze dan kunnen toe-eigenen en de kwaliteit van de gerecycleerde aggregaten zou moeten toenemen. Voorts zal tegen eind 2021, na overleg met de sector, een ontwerpdecreet over 'uitgegraven grond en gerecycleerde aggregaten' aan de minister worden voorgelegd om het gebruik van gerecycleerde aggregaten op Brusselse bouwplaatsen te legaliseren.

Regionale verschillen op het gebied van verplichtingen vormen een belangrijke belemmering voor het vergemakkelijken van het sorteren en recyclen van BSA. De Tracimat-procedure in het Vlaamse Gewest vereist traceerbaarheidsdocumenten die geen equivalent hebben in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Inert afval van Brusselse bouwplaatsen die deze procedure niet toepassen, moeten een hoge prijs betalen aan de ingang van de vergruizingscentra. Daarom moet er op politiek niveau besprekingen plaatsvinden om de situatie te verduidelijken.

Concreet zou de vrijwillige toepassing van het sloopprotocol dat momenteel wordt ontwikkeld, het mogelijk moeten maken om op middellange termijn de kwaliteit van de inerte afvalstroom van Brusselse gebouwen te verbeteren.

6.3. VERBETERING VAN HET BEHEER VAN GEVAARLIJK AFVAL

Het HABP beoogt praktische oplossingen te bieden voor particulieren en beroepsbeoefenaars om gevaarlijk afval te verwijderen op een optimale manier die het milieu en de gezondheid van iedereen beschermt. Selectieve verwijdering van gevaarlijk afval tijdens de afbraak is noodzakelijk voor de recyclage van BSA.

De bevordering van een beter beheer van gevaarlijk afval op de bouwplaats is voornamelijk het resultaat van bewustmakingsacties die voortdurend door de Facilitator Bouwafval worden uitgevoerd. Deze heeft in 2020 monitoringtools en goede praktijken ontwikkeld in het kader van proefsorteerprojecten. Deze goede praktijken op het gebied van bouwplaatsbeheer worden onder de aannemers verspreid, met name via:

- De brochure '**Goed omgaan met werf-afval**'
- Een **video over het sorteren van bouwafval** (in het Frans)
- De lijst van goede praktijken die op de website '**Pilootwerven in Brussel**' zijn verspreid.

Het beheer van de asbestvoorraad, die zich met name in oude gebouwen bevindt, moet worden verbeterd. Daartoe zijn tijdens de vorige zittingsperiode drie studies opgestart en is een ontwerp-asbestplan, dat in 2019 aan het kabinet is voorgelegd, gedeeltelijk goedgekeurd.

Momenteel moet bij elke renovatie of sloop asbest worden geïnventariseerd en verwijderd, indien dat nodig is voor de uitvoering van de werkzaamheden. In het ontwerp-asbestplan wordt voorgesteld om nog een stap verder te gaan en een asbestinventarisatie in bepaalde andere gevallen (bv. bij verkoop) verplicht te stellen. Met het oog hierop wordt momenteel een studie uitgevoerd om de huidige asbestinventarisatie aan te vullen met een onderdeel risicoanalyse en -beheer. De studie moet tegen eind 2021-begin 2022 voltooid zijn.

Deze wens om de risico's in verband met de aanwezigheid van asbest in bepaalde gebouwen in de toekomst nog beter te beheersen, is echter onderhevig aan belemmeringen. Met name binnen Leefmilieu Brussel is er niet genoeg personeel dat zich met dit onderwerp bezighoudt. Dit zal waarschijnlijk nadelig zijn voor de uitvoering van de Strategie RENOLUTION, aangezien asbest vaak moet worden verwijderd voordat werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd om de energieprestaties van een gebouw te verbeteren.

Légende ???

7. DE NIEUWE ECONOMIE VAN HET DUURZAME HULPBRONNENBEHEER

53%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

Het beste afval is het afval dat niet bestaat. Door duurzame Zero Afval-praktijken te bevorderen en het aanbod van reparatie en hergebruik te ontwikkelen, draagt het HAPB bij tot de totstandkoming van een duurzame hulpbronnenbeheereconomie.

7.1. DUURZAME PRAKTIJKEN EN ZERO AFVAL IN HANDELSZAKEN EN HORECA

Een toenemend aantal winkels stapt over op duurzamere praktijken inzake afvalbeheer. Om hen te ondersteunen, heeft het HAPB een reeks acties opgezet, waaronder een begeleidingsaanbod en praktische fiches. Sinds 2018 organiseert Leefmilieu Brussel de projectoproep 'Zero Afval Horeca en Voedingszaken'. Na twee projectoproepen en 29 begeleide laureaten zijn de opgedane kennis en ervaring gebundeld in fiches met goede praktijken en gebruikersgidsen.

Het HAPB heeft ook een cluster opgezet waarin verschillende actoren van op het terrein worden samengebracht om feedback te geven over de invoering van een systeem voor retourverpakkingen, zodat hieruit nuttige lessen kunnen worden geleerd. Een werkgroep, waarvan hub.brussels en Innoviris deel uitmaken, zal één of meerdere concrete voorstellen indienen voor herbruikbare verpakkingssystemen, met of zonder statiegeld.

Een aanpassing van het aanbod valt ook te verwachten na de omzetting van de Europese richtlijn betreffende kunststoffen voor eenmalig gebruik. Het is de bedoeling instellingen en organisatoren van evenementen bij deze transitie te begeleiden.

34 projecten

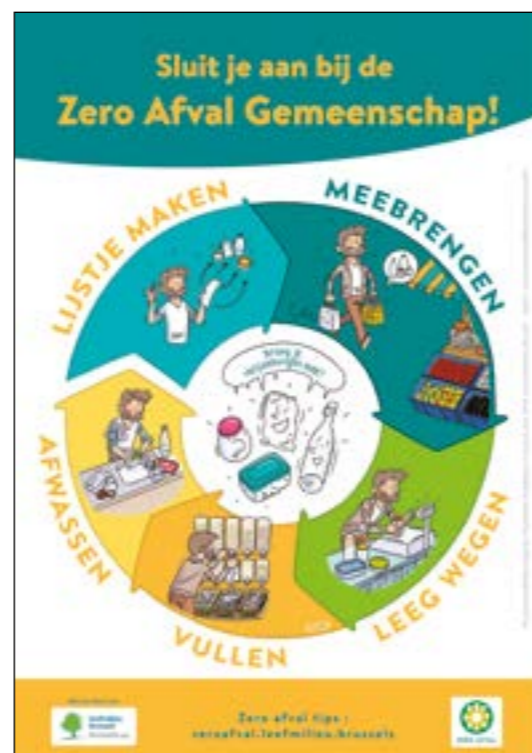

Steun voor 34 projecten voor de transitie naar herbruikbare verpakkingen

50% Brusselaars

Meer dan de helft van de Brusselaars is bereid om hun herbruikbare verpakkingen mee te nemen naar kleine horecazaken (Zero Afval Barometer 2019)

Poster 'Sluit je aan bij de Zero Afval-gemeenschap' voor Zero Afval voedingszaken

7.2. EVENEMENTEN

Er is een reeks acties opgezet om organisatoren van evenementen te helpen: begeleiding, een **sorteerkit** met materialen voor efficiënte afvalsortering, maar ook de **Circular Event Toolkit**. Het is een open source toolkit om een virtueuze cirkel van circulaire economiegewoonten te creëren onder alle belanghebbenden bij de organisatie van evenementen. De opvolging en begeleiding heeft echter vertraging opgelopen door de gezondheids crisis.

Sorteereilanden met de posters van de **sorteerkit**

20 evenementen

Op 3 jaar tijd hebben 20 Brusselse evenementen steun gekregen voor afvalbeheer

7.3. ONTWIKKELING VAN REPARATIE- EN HERGEBRUIKACTIVITEITEN

Er wordt gewerkt aan een alomvattende strategie voor het stimuleren van hergebruik, die in 2020 ter raadpleging aan de verschillende belanghebbenden is voorgelegd. Ze is gericht op de gecoördineerde uitvoering van maatregelen uit zowel het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan als het Gewestelijk Programma voor Circulaire Economie. Vijftien acties zijn gepland rond drie strategische krachtlijnen: toegang tot de openbare en particuliere voorraad, een openbaar kader dat reparatie- en wederverkoopactiviteiten vergemakkelijkt, en het experimenteren met en uitvoeren van proefprojecten op het gebied van hergebruik. Verschillende daarvan lopen al, zoals steun voor herstel- en her-

gebruikactiviteiten via de Be Circular-oproep en de oproep voor klimaatprojecten van gemeenten en OCMW's, subsidies voor operatoren in de sociale en circulaire economie die actief zijn op het gebied van reparatie en hergebruik, het proefproject voor bewarende inzameling in samenwerking met Net Brussel en de ontwikkeling van het beroep van valorist.

De opleiding '**algemeen valorist**', erkend door de Service Francophone des Métiers et des Qualifications (SFMQ), is onlangs van start gegaan. Twee groepen afgestudeerde valoristen (2019 en 2020) hebben zich al op de arbeidsmarkt begeven. Meer specifieke opleidingen (IT valorist, huishoudelijke apparaten valorist) worden onderzocht om de precieze modaliteiten vast te stellen (creatie van een nieuw beroep, inlassing van modules in een bestaand leerplan, enz.)

In 2018 is een studie gedaan naar de uitwerking van een gewestelijke strategie inzake het hergebruik, de reparatie en de herkwalificatie (3R) van Business-to-Business (B2B) professionele uitrustingen. Kantoormeubilair en elektrische en elektronische apparatuur werden genoemd als de meest relevante stromen voor hergebruik door bedrijven. Bovendien bleek uit de studie dat een 3R-aanbod kan worden ontwikkeld voor de meer specifieke behoeften van drie sectoren: de bouwsector, de kleine industrie en de horecasector wanneer bedrijven hun activiteiten staken. De studie identificeerde ook de hindernissen en hefboomen voor de ontwikkeling van de 3R-sector, die momenteel niet voldoet aan de eisen en behoeften van grote en middelgrote ondernemingen.

Er zijn inderdaad veel hindernissen voor de ontwikkeling van hergebruik en reparatie, en die vallen niet allemaal onder de bevoegdheid van het gewest. Het fiscale kader, de arbeidskosten, de moeilijkheid om reserveonderdelen en reparatiehandleidingen van de producenten te verkrijgen, werden allemaal als belemmeringen genoemd. Er is een dialoog tussen de verschillende overheidsniveaus aan de gang om een aantal van deze belemmeringen uit de weg te ruimen.

17 projecten

Steun voor 17 **reparatie- en hergebruikprojecten** via de projectoproepen Be Circular en 'Klimaat' van gemeenten en OCMW's

25 valoristen

25 **gediplomeerde valoristen** in 2 jaar.

70% van de Brusselaars

Gemiddeld zegt bijna 70% van de Brusselaars dat zij **hun apparatuur repareren** (of laten repareren) wanneer deze stuk gaat of zwaar beschadigd is.

40 tweedehands-winkels

40 tweedehandswinkels (sociale economie) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2019

3kg afval per inwoner

Gemiddeld wordt 3 kg afval per inwoner per jaar **hergebruikt door de sociale economie** in Brussel

1/3 van de Brusselaars

Slechts 1/3 van de Brusselaars kijkt naar tweedehands aanbiedingen alvorens te kopen, het meest 'populaire' product (waarvoor de tweedehands reflex het meest systematisch is) is de fiets (Zero Afval Barometer 2019)

8. DE ACTIES VAN AFVALPROFESSIONALS OMKADEREN

28%

Vooruitgang bij de uitvoering van de strategische doelstelling

Een van de componenten van het HABP beoogt een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit en omvang van de selectieve inzameling van huishoudelijk afval met het oog op het hergebruik of de recyclage ervan. Dit werk moet worden verricht in nauwe samenwerking met de beroepsorganisaties van de sector, inzamelaars en recycleerders, publiek of privaat, alsook met de beroepsfederatie van de sector en andere schakelactoren zoals gemeenten, OCMW's en verenigingen.

8.1. EVOLUTIE VAN HET INZAMELINGSSYSTEEM

Tot dusver is het werk in verband met de evolutie van het inzamelingsstelsel voornamelijk aangepakt via het sociologisch, statistisch en cartografisch actieonderzoek 'Citizen Waste'. Deze studie kan worden gebruikt om Net Brussel te ondersteunen in het kader van het herontwikkelingsplan van het agentschap, met name bij de hervorming van de ophalingen en de invoering van de verplichting om bioafval te sorteren.

Daarnaast zal via verschillende onderdelen van het HABP een reeks acties worden uitgevoerd om bij te dragen tot de ontwikkeling van een geïntegreerde visie op het Brussels systeem voor de inzameling van huishoudelijk afval. Deze toekomstige acties omvatten: het creëren van nieuwe stromen die onder de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid vallen, de stappenplannen voor bioafval en hergebruik en de uitvoering van de acties waarin zij voorzien, de inzameling van herbruikbare voorwerpen via de Recypark, de verwezenlijking van de Europese recyclagedoelstellingen en de geleidelijke afschaffing van de verbrandingsoven.

Daarnaast zal in 2022 een studie van start gaan over de toegang tot ingezamelde afvalstromen, in partnerschap tussen Net Brussel en Leefmilieu Brussel. Het doel is praktische regelgevende en operationele oplossingen voor te stellen die door Net Brussel kunnen worden toegepast om toegang te geven tot de ingezamelde afvalstromen, voortkomend uit een vraag van de circulaire actoren. Deze oplossingen zijn ook bedoeld als inspiratiebron voor andere actoren, zoals gemeenten of instanties voor het beheer van de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV).

8.2. BEHOEFTE AAN INFRASTRUCTUUR VOOR AFVALBEHEER

Het gewest evalueert momenteel de verwezenlijking van de Europese doelstellingen inzake recyclage- en hergebruiks bereidheid en de capaciteitsbehoeften van de verbrandingsinstallaties. Ter herinnering, het percentage recyclage en voorbereiding op hergebruik van gemeentelijk afval zou 50% moeten zijn in 2020 en de ambitie is om te komen tot 55% in 2025, 60% in 2030 en 65% in 2035. De eerste rapportage vindt plaats in 2022 voor het referentiejaar 2020 en het gewest zal de doelstellingen niet halen.

De uitdaging is dan ook aanzienlijk. De nieuwe Europese berekeningsmethode introduceert twee veranderingen in de manier waarop de recyclage- en hergebruikprestaties worden beoordeeld. In de eerste plaats moet de berekening worden gemaakt bij de ingang van het recyclagecentrum in plaats van bij de inzamelpunten. Ten tweede heeft de prestatie-evaluatie betrekking op al het zogenaamde 'gemeentelijk' afval (huishoudelijk en soortgelijk afval) in plaats van alleen op huishoudelijk afval. Als gevolg daarvan moet de huidige prestatie voor huishoudelijk afval naar beneden worden bijgesteld van 39% tot slechts 30% met deze nieuwe berekeningsmethode.

Op basis van de evaluatie van het gewest zullen verschillende scenario's moeten worden overwogen. Zij zullen zich moeten concentreren op afvalpreventie, hergebruik en recyclage om de gewenste prestaties te bereiken en de afvalverbranding terug te dringen. Zodra het gewest een van de scenario's heeft gevalideerd, kunnen de infrastruc-

tuurbehoeften worden verduidelijkt. Parallel daaraan worden verschillende initiatieven ontwikkeld om het aantal Recypark in het gewest uit te breiden. Naast de vijf bestaande Recypark zullen binnenkort twee nieuwe Recypark worden aangelegd in Anderlecht en op de BUDA-site. Een ander Recypark is ook gepland in Jette. Andere locaties worden momenteel bestudeerd. Waar mogelijk zullen in elk van de nieuwe Recypark kringloopdiensten worden opgericht.

Bovendien werd een eerste proefproject voor **bewarende ophaling** ontwikkeld door het Agentschap Net Brussel, de Federatie Ressources, de Kringloopwinkel van Sint-Gillis en Leefmilieu Brussel. De zogenoemde bewarende ophaling heeft tot doel de voorwaarden te optimaliseren opdat de ingezamelde objecten in goede staat blijven tot het moment waarop zij worden gesorteerd, hersteld of verkocht. De definitieve conclusies zijn nog niet beschikbaar en zullen de haalbaarheid van een dergelijke inzameling bevestigen of ontkennen.

KRINGLOOPCENTRA IN VOLLE EXPANSIE

Sinds 2020 is er bijzondere belangstelling van gemeenten voor de oprichting van kringloopdiensten: in 2017 hebben vier gemeenten dergelijke projecten overwogen en in 2021 zullen dat er elf zijn. Dit is in overeenstemming met de doelstellingen van het gewest om de hoeveelheid hergebruikte uitrustingen en materiaal te verhogen.

Zo steunt Leefmilieu Brussel de ontwikkeling van lokale kringloopdiensten via de projectoproep 'Klimaat' gericht aan gemeenten en OCMW's. Op die manier zijn sinds 2018 vijf projecten voor kringloopcentra financieel ondersteund, elk met een specifieke werking, rekening houdend met de realiteit van de gemeente. De financiële haalbaarheid en de rentabiliteit van deze kringloopcentra blijven echter kwetsbaar, en er zal bijzondere aandacht aan worden besteed.

- 1 Recypark van Sint-Peters-Woluwe
- 2 Kringloopwinkel Sint-Gillis
- 3 Recup'n Go in Evere
- 4 Recyclerie 1170 in Watermaal-Bosvoorde
- 5 Noord-Oost Kringloopwinkelproject

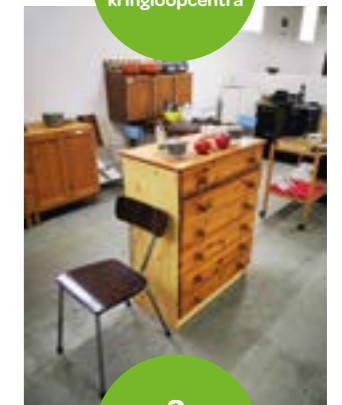
Tot op heden worden 5 kringloopcentra financieel ondersteund, maar er zijn nog 11 kringloopcentraprojecten over het hele grondgebied die voor het eind van het jaar ingediend zullen worden.

8.3. DE ROL VAN DE OPALERS VOOR DE SORTEEKWALITEIT

Het HABP wil de professionals van de afvalophaling tot actoren maken voor de kwaliteit van de sortering bij hun klanten. Hiertoe onderzoekt Leefmilieu Brussel de mogelijkheden om de samenwerking met Denuo, de Belgische federatie van bedrijven die actief zijn op het gebied van afvalverwerking en -recyclage, te versterken. In dit verband wordt gewerkt aan een participatieve workshop over het belang van de rol van inzamelaars en goede praktijken voor de bewustmaking van hun klanten.

Met de steun van de Facilitator bedrijfsafval zullen ook op middellange en lange termijn, in overleg met de verschillende stakeholders, acties en experimentele projecten met betrekking tot grote stromen worden bestudeerd of uitgevoerd met het oog op de ontwikkeling van de strategie ter verbetering van de sortering door bedrijven.

5 ondersteunde kringloopcentra

3 Recyparkprojecten in uitvoering

CONCLUSIE

Het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan heeft sinds de publicatie ervan over het algemeen zijn verbintenissen waargemaakt, ondanks de dramatische verandering van de omstandigheden als gevolg van de gezondheidscrisis. De tussentijdse evaluatie, die in mei 2021 van start is gegaan, heeft het mogelijk gemaakt de concrete resultaten op middellange termijn te analyseren en de meningen van de Brusselse belanghebbenden te raadplegen en verzamelen om een reeks aanbevelingen op te stellen die in de komende 30 maanden moeten worden uitgevoerd.

Het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan, dat wordt gecoördineerd door Leefmilieu Brussel, heeft blijk gegeven van **veerkracht** sinds de publicatie ervan in november 2018. Het begon net voor een verandering van de legislatuur, waardoor enige reorganisatie nodig was. Het is officieel van start gegaan in februari 2020 en heeft daarna, ondanks de gezondheidscrisis, goed standgehouden bij de uitvoering. Er is, zoals hierboven gezien, geen gebrek aan voorbeelden van verwezenlijkingen. De verschillende wijzigingen in de regelgeving en de stappenplannen voor hergebruik en bioafval, die elk een duidelijke strategie, maatregelen en acties voorstellen die zijn afgestemd op de realiteit van de Brusselse behoeften, of het Zero Afval Salon (burgers en professionals) zijn stuk voor stuk vermeldenswaardig.

Sinds het begin van de uitvoering van het HABP is er een reële bereidheid getoond om **zich open te stellen** voor en **banden aan te halen** met andere strategieën en overheidsdiensten. Dit positieve momentum moet worden vastgehouden door vooruitgang te boeken waar de banden moeten worden aangehaald of geconcretiseerd, met name met pas goedgekeurde strategieën of strategieën die in de pijplijn zitten. Deze synergieën tussen gewestelijke plannen en strategieën zullen het mogelijk maken meer menselijke en financiële middelen in te zetten om het effect van zowel het HABP als andere rechtstreeks daarmee verband houdende plannen te vergroten. De intergewestelijke samenwerking is de afgelopen jaren versterkt, een positieve ontwikkeling die niet onopgemerkt is gebleven bij de geraadpleegde belanghebbenden. Bovendien is de nauwere samenwerking met het Agentschap Net Brussel een stap in de goede richting, die in de toekomst nog zal worden versterkt.

Het beheer van het HABP heeft een **participatief** karakter en is erop gericht alle verschillende stakeholders erbij te betrekken. Zo hebben de stakeholders van het Strategisch Stuurcomité de tot dusver verrichte werkzaamheden in detail geanalyseerd en hun prioriteiten geformuleerd in het kader van deze tussentijdse evaluatie van het HABP. De opmerkingen en aanbevelingen zullen tegen 2023 worden opgevolgd. De belangrijkste uitdaging voor de tweede helft van de looptijd van het HABP is de totstandbrenging en instandhouding van een echte gemeenschap die betrokken is bij de uitvoering van acties en bij het strategisch denken en de vaststelling van prioriteiten. De context van geleidelijke uitstap uit de lockdown zal dus een gelegenheid zijn om de actoren nog meer te mobiliseren en te verenigen.

Toen het werd opgesteld, bevatte het HABP veel doelstellingen. Ze waren echter niet allemaal duidelijk gedefinieerd of meetbaar. Een eerste **verduidelijking** werd tijdens deze tussentijdse evaluatie aangebracht. In de tweede helft van de uitvoering van het HABP zal deze verfijning van de doelstellingen voor de volgende planingsperiode rechtstreeks aan de orde komen. De uitdaging bestaat erin 'SMART'-doelstellingen voor te stellen en te gebruiken, d.w.z. specifiek, meetbaar, haalbaar en aanvaardbaar, realistisch en relevant, alsook tijdgebonden. Voor elke doelstelling zullen de indicatoren en de bijbehorende relevante gegevens worden verduidelijkt en rechtstreeks worden gedeeld met de verschillende samenwerkende actoren om ervoor te zorgen dat ze relevant zijn en overeenstemmen met de realiteit ter plaatse.

Sinds 2018 zijn er tal van acties uitgevoerd om burgers **bewust te maken van afvalvermindering**, hetzij via Zero Waste Rally's om de eigen buurt op een andere manier te bezoeken, Zero Afval Challenges om de vuilnisbak van het gezin te verkleinen, maar ook via tal van thematische projectoproepen en toegewijde communicatiemiddelen. In de toekomst zullen speciale inspanningen worden gedaan om een publiek te bereiken dat nog niet door Zero Afval is bereikt. Deze gerichte aanpak vereist een aangepaste en volgehouden boodschap en methodologische begeleiding, of zelfs een gezamenlijke ontwikkeling met de actoren op het terrein van sociale en gezondheidskwesties. Het zal ook belangrijk zijn de kwestie van sortering en Zero Afval op een geïntegreerde manier aan te pakken. Onderzoek en begeleiding van een publiek dat minder ontvankelijk is voor milieuboodschappen moet een prioriteit worden, en de nieuwe verplichting om bioafval te sorteren kan alleen worden nageleefd als de burgers op de hoogte zijn van de geldende regels, de problemen die er spelen en de oplossingen die de overheid hun ter beschikking moet stellen.

Concrete acties ten behoeve van professionals zijn trager op gang gekomen, maar komen nu in een stroomversnelling. Nieuwe steun is onlangs van start gegaan met de Facilitator bedrijfsafval en de Facilitator bioafval voor professionals, en andere zoals de terreinverkenner zullen zeer binnenkort van start gaan. Met het oog op de Europese en gewestelijke doelstellingen, maar ook met het oog op toekomstige wettelijke verplichtingen, zal het van essentieel belang zijn om hier de komende jaren de nodige aandacht aan te besteden. Het gaat om een belangrijke uitdaging die absoluut moet bestaan uit een beter inzicht in de verplichtingen van de ondernemingen op het gebied van afvalbeheer, ambitieuze en meetbare afvalpreventieplannen of -acties, het verzamelen van gegevens en het samen met alle betrokken actoren (beroepsfederaties, Hub.brussels, Beci, lokale economieloketten, vakbonden, enz.) opzetten van een concrete strategie inzake afval afkomstig van professionele activiteiten.

Om de **transitie van de Brusselse economie** te verzekeren, is het ook absoluut noodzakelijk om de schaal te veranderen en ervoor te zorgen dat ondernemers en visionairs toegang hebben tot voorraden die momenteel onbenut blijven of te beperkt in kwantiteit (of te laag in kwaliteit) zijn, en om het wegwerken van technische en administratieve belemmeringen te blijven ondersteunen.

Het actieonderzoek Citizen Waste zal mogelijkheden aanreiken om de **geïntegreerde visie van het Brusselse systeem voor de inzameling van** huishoudelijk afval te versterken en het huidige model te herdenken. De verplichte sortering van bioafval zou een gelegenheid kunnen zijn om de frequentie van de ophaling van witte restafvalzakken en de naar de verbrandingsoven gestuurde hoeveelheden te verminderen. Uitgaan van de bevindingen en suggesties van op het terrein, maar ook van de sociaaleconomische en multiculturele realiteit van Brussel, zal dit concrete en flexibeler oplossingen opleveren.

Naast de concrete acties is de **communicatiemethodologie** de laatste jaren geëvolueerd, met name ten aanzien van de professionals. De eerste stappen werden gezet met een communicatiecampagne waarbij de belangrijkste spelers uit de sector betrokken waren, zoals Hub.brussels, Denuo, Net Brussel en de organisaties voor Uitgebreid Producentenverantwoordelijkheid, enz., naar het voorbeeld van de campagne Recycle BXL Pro. Door aan te dringen op meer samenwerking, gemakkelijkere toegang tot informatie en een grotere zichtbaarheid van de beschikbare steun (facilitatoren, gidsen, terreindiagnoses), zullen de boodschappen hun doel gemakkelijker bereiken.

Communicatie en begeleiding zijn van cruciaal belang, evenals de technische en regelgevende processen die reeds sinds het begin van het HABP aan de gang zijn. De afvalproblematiek moet ook in de toekomst in campagnes en boodschappen voor het grote publiek of professionals worden vertaald en in daden worden omgezet. **We zijn allemaal verantwoordelijk voor het afval dat we produceren.** Het afval stopt niet bij de gewestelijke grenzen, maar reist tientallen, honderden of zelfs duizenden kilometers in complexe circuits. Deze realiteit moet voor zoveel mogelijk mensen zichtbaar en begrijpelijk worden gemaakt. **Eerst ons afval verminderen, dan onze hulpbronnen zo plaatselijk mogelijk sorteren en recycleren. Samen zal het ons lukken!**

CREDITS

Auteurs:

Herzieningscommissie:

- ACR+
- Leefmilieu Brussel
- Kabinet van Minister Alain Maron
- 21 Solutions
- withPEPS
- Arctik

Dit rapport werd verrijkt na overleg met de Strategische Stuurgroep:

- Kabinet van Staatssecretaris en Minister-voorzitter Barbara Trachte
- Agentschap Net Brussel
- Bebat
- Beci
- BRAL - Stadsbeweging voor Brussel
- BRISE - CGSLB
- BRISE - ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
- BRISE - FGTB
- Brulocalis
- Brupartners
- CBBH - Confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad
- Centre d'Écologie Urbaine
- Coalition Kaya
- RLBHG - Raad voor het Leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest
- Denuo
- Fost Plus
- hub.brussels
- IEB - Inter-Environnement Bruxelles
- Recupel
- Ressources
- UCM - Union des Classes Moyennes
- Zero Waste Belgium